

CHỈ ĐẠO BIÊN SOẠN

1. *Đồng chí* Nguyễn Trọng Nghĩa, Bí thư Trung ương Đảng, Trưởng Ban Tuyên giáo Trung ương
2. *Đồng chí* Lại Xuân Môn, Ủy viên Trung ương Đảng, Phó Trưởng Ban Thường trực Ban Tuyên giáo Trung ương

BAN BIÊN SOẠN

1. PGS.TS. Lê Hải Bình, Ủy viên dự khuyết Ban Chấp hành Trung ương Đảng, Phó Trưởng Ban Tuyên giáo Trung ương - **Trưởng ban**
2. GS.TS. Đinh Xuân Dũng, nguyên Ủy viên Hội đồng Lý luận Trung ương; nguyên Phó Chủ tịch chuyên trách Hội đồng lý luận, phê bình văn học, nghệ thuật Trung ương - **Phó Trưởng ban**
3. GS.TS. Nguyễn Như Ý, nguyên Phó Giám đốc - Tổng Biên tập Nhà xuất bản Giáo dục Việt Nam, Tổng Biên tập Tạp chí Dạy và Học ngày nay - **Ủy viên**
4. TS. Đoàn Văn Báu, Vụ trưởng Vụ Lý luận Chính trị, Ban Tuyên giáo Trung ương - **Ủy viên**
5. ThS. Trần Chí Đạt, Giám đốc - Tổng Biên tập Nhà xuất bản Thông tin và Truyền thông, Bộ Thông tin và Truyền thông - **Ủy viên**

LỜI GIỚI THIỆU

Cách đây hơn một thế kỷ, năm 1911, người thanh niên yêu nước Nguyễn Tất Thành đã ra đi tìm con đường mới cho sự nghiệp cứu nước, đấu tranh giành độc lập dân tộc. Mang trong mình khát vọng “*Tự do cho đồng bào tôi, độc lập cho Tổ quốc tôi*”, Người đã đi qua gần 30 quốc gia, 4 châu lục và 3 đại dương, vừa làm nhiều công việc khác nhau vừa miệt mài học tập, tiếp thu kho tàng tri thức đồ sộ của nhân loại, trực tiếp tham gia các phong trào yêu nước và cách mạng ở châu Âu và Người đến với chủ nghĩa Mác - Lênin, tìm thấy ở học thuyết cách mạng và khoa học này con đường cứu nước đúng đắn - con đường cách mạng vô sản. Từ đó, Người kiên trì, sáng tạo, từng bước truyền bá chủ nghĩa Mác - Lênin vào Việt Nam, chuẩn bị mọi điều kiện cần thiết cho cuộc đấu tranh giải phóng dân tộc, giành độc lập cho Tổ quốc. Cùng với các công việc cực kỳ hệ trọng, trong suốt cuộc đời mình, Người tích lũy được một khối lượng tri thức - văn hóa đồ sộ, nghiên ngẫm sâu sắc từ chỉ đạo và tổng kết thực tiễn cách mạng Việt Nam, cách mạng thế giới, Người xây dựng cho mình một hệ thống các quan điểm vô cùng độc đáo và sâu sắc,

mang dấu ấn của riêng Người. Từ những năm 20 của thế kỷ XX đến nay, hệ thống các quan điểm của Chủ tịch Hồ Chí Minh là ngọn đuốc soi đường cho cách mạng Việt Nam, cho toàn bộ quá trình đấu tranh của nhân dân ta đi từ thắng lợi này đến thắng lợi khác. Và đó chính là “*tài sản tinh thần vô cùng to lớn và quý giá của Đảng và dân tộc ta*”⁽¹⁾.

Nhận thức sâu sắc về giá trị to lớn và bền vững của “*tài sản tinh thần*”, từ nhiều năm qua, Đảng ta đã chỉ đạo và tổ chức việc nghiên cứu tư tưởng Hồ Chí Minh, đồng thời liên tục, kiên trì việc học tập, làm theo tư tưởng, đạo đức, phong cách Hồ Chí Minh trong toàn Đảng, toàn dân và toàn quân. Cho đến nay, kết quả của việc nghiên cứu tư tưởng Hồ Chí Minh đang tiếp tục được đào sâu hơn, toàn diện hơn, song có thể nêu lên những nội dung cơ bản bao gồm:

- Tư tưởng về giải phóng dân tộc, giải phóng giai cấp, giải phóng con người.
- Tư tưởng về độc lập dân tộc gắn liền với chủ nghĩa xã hội, kết hợp sức mạnh dân tộc với sức mạnh thời đại.
- Tư tưởng về sức mạnh của nhân dân, của khối đại đoàn kết dân tộc.
- Tư tưởng về quyền làm chủ của nhân dân, xây dựng nhà nước thật sự của dân, do dân, vì dân.

⁽¹⁾ Đảng Cộng sản Việt Nam: *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XI*, Nxb. Chính trị quốc gia, 2011, tr.88.

- Tư tưởng về quốc phòng toàn dân, xây dựng lực lượng vũ trang nhân dân.
- Tư tưởng về phát triển kinh tế và văn hóa, không ngừng nâng cao đời sống vật chất và tinh thần của nhân dân.
- Tư tưởng về đạo đức cách mạng, cần, kiệm, liêm, chính, chí công vô tư.
- Tư tưởng về chăm lo bồi dưỡng thế hệ cách mạng cho đời sau.
- Tư tưởng về xây dựng Đảng trong sạch, vững mạnh, cán bộ, đảng viên vừa là người lãnh đạo, vừa là người đầy tớ thật trung thành của nhân dân...

Những nội dung cơ bản trên được hình thành, từng bước bổ sung, phát triển và hoàn thiện trong quá trình hoạt động cách mạng của Người, đặc biệt được thể hiện đúc kết trong các trước tác cực kỳ phong phú, đa dạng trong 15 tập *Hồ Chí Minh Toàn tập*. Suy nghĩ, tìm hiểu về các nội dung cơ bản trên, chúng ta thấy rõ một hệ thống quan điểm toàn diện và sâu sắc về những vấn đề cơ bản của cách mạng Việt Nam, không chỉ có ý nghĩa quyết định cho mọi thắng lợi của cách mạng gần 100 năm qua mà còn là ánh sáng mãi mãi soi đường cho sự nghiệp xây dựng, phát triển và bảo vệ Tổ quốc Việt Nam trong tương lai.

Sự sâu sắc, tính độc đáo và dấu ấn riêng của tư tưởng Hồ Chí Minh là gì?

Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ IX (2001) đã khẳng định: “*Tư tưởng Hồ Chí Minh là kết quả vận dụng và phát triển sáng tạo chủ nghĩa Mác - Lênin vào điều kiện cụ thể của nước ta, kế thừa và phát triển các giá trị truyền thống tốt đẹp của dân tộc, tiếp thu tinh hoa văn hóa nhân loại*”⁽¹⁾. Thực tế cho thấy, hoàn toàn không phải Hồ Chí Minh chỉ tiếp nhận ba nguồn gốc để chuyển thành tư tưởng của mình. Một năng lực sàng lọc, chọn lọc, phát triển tinh tế và sâu sắc, sự tổng hợp các tri thức, và cao hơn, đó là sự “*khúc xạ*”⁽²⁾ và “*vượt gộp*”⁽³⁾, là tài năng phi thường hiếm có của Hồ Chí Minh khi tiếp xúc, tiếp nhận, chọn lọc các tri thức khổng lồ từ ba nguồn trên.

Những nhận xét trên đây đã làm sáng tỏ kết quả, thành tựu, sản phẩm và con đường của quá trình “*Việt hóa*” nói chung và “*Hồ Chí Minh hóa*” nói riêng, các tư tưởng, lý luận, các tinh hoa văn hóa của thế giới, của châu Âu, của phương Đông và của di sản văn hóa truyền thống dân tộc qua trí tuệ uyên bác và trái tim Hồ Chí Minh.

⁽¹⁾ Đảng Cộng sản Việt Nam: *Văn kiện Đại hội Đảng lần thứ IX*, Nxb. Chính trị quốc gia, 2001, tr. 20.

⁽²⁾ Vũ Đình Hòe: *Pháp quyền nhân nghĩa Hồ Chí Minh*, Nxb. Trẻ, Tp. Hồ Chí Minh, 2007, tr.184.

⁽³⁾ Phan Ngọc: *Một thức nhận về văn hoá Việt Nam*, Nxb. Thế giới, 2018, tr.167.

Sự đánh giá sâu sắc và lựa chọn công phu, tinh anh về những giá trị mà Người chọn lọc và tiếp nhận trong các học thuyết của Khổng Tử, Giêsu, C. Mác và Tôn Dật Tiên là một minh chứng vô cùng thuyết phục không chỉ về kinh nghiệm ứng xử văn hóa của bản thân Người, mà trở thành một quan niệm tiếp nhận, sàng lọc, phát triển của dân tộc ta đối với văn hóa thế giới:

“Học thuyết Khổng Tử có ưu điểm là sự tu dưỡng đạo đức cá nhân. Tôn giáo Giêsu có ưu điểm của nó là lòng nhân ái cao cả. Chủ nghĩa Mác có ưu điểm của nó là phương pháp làm việc biện chứng. Chủ nghĩa Tôn Dật Tiên có ưu điểm của nó là thích hợp với điều kiện nước ta... Khổng Tử, Giêsu, Mác, Tôn Dật Tiên chẳng có ưu điểm chung đó sao? Họ đều muốn mưu cầu hạnh phúc cho loài người, mưu cầu hạnh phúc cho xã hội. Nếu hôm nay họ còn sống trên đời này, tôi tin rằng họ nhất định sống chung với nhau rất hoàn mỹ như những người bạn thân thiết. Tôi cố gắng làm một người học trò nhỏ của các vị ấy”.

Tiếp nhận những tinh hoa Văn hóa Đông, Tây quá khứ và hiện tại là con đường để Hồ Chí Minh đi tới hình thành và xây dựng hệ thống tư tưởng của mình. Song, Người là người con của phương Đông, của dân tộc Việt Nam nên để thể hiện tư tưởng của mình, Người luôn chọn cách thể hiện cô đúc nhất, trong sáng nhất, giản dị, dễ

hiểu nhất để đi vào trí tuệ và lòng người bằng con đường ngắn nhất. Nhờ đó, những bài nói, bài viết của Người luôn được mọi người cảm thụ sâu sắc và có sức thuyết phục mạnh mẽ. Khi cảm nhận về đặc điểm, sự độc đáo của Hồ Chí Minh, Paulmus, nhà nghiên cứu người Pháp đã có một nhận xét sâu sắc: “Người ta thấy, một người Á Đông gia nhập hàng ngũ của Mác, có thể trở thành người cộng sản ngay trên đất nước mình, không hề lay chuyển, nhưng cộng sản theo cách của mình, bởi vì Người tìm cách diễn tả và làm sinh động học thuyết đó bằng những dạng truyền thống tương tự”¹⁾. Đó là sự thấu hiểu sâu sắc tư duy, tâm tư tưởng, đặc điểm riêng độc đáo của một người cộng sản Việt Nam - Hồ Chí Minh.

Một đặc trưng trong minh triết Hồ Chí Minh, đó là sự thống nhất không thể tách rời của ba nhân tố “vận dụng”, “phát triển”, “sáng tạo” và cách thể hiện, cách diễn đạt độc đáo kết quả của sự thống nhất ba nhân tố: giản dị, cô đọng, khúc chiết, ngắn gọn như một châm ngôn, một danh ngôn. Nó được thể hiện trong những khái quát vĩ mô nhất và cả trong những lời căn dặn cụ thể nhưng sâu xa về ý nghĩa.

Những năm qua, theo sự chỉ đạo của Đảng, các cấp ủy đảng đã triển khai việc học tập và làm theo tư tưởng, đạo đức, phong cách Hồ Chí Minh trong toàn Đảng, toàn dân và toàn quân. Hàng triệu người đã được tiếp cận với

¹⁾ Hồ Chí Minh, Việt Nam, Á châu, Nxb Dusenil, Paris, 1971, tr.159.

sự nghiệp, tư tưởng, đạo đức, phong cách Hồ Chí Minh. Những kết quả bước đầu đã được khẳng định, song, từ đòi hỏi của thực tiễn, việc học tập đó không có kết thúc, bởi vì tư tưởng Hồ Chí Minh “mãi mãi soi đường cho sự nghiệp cách mạng của nhân dân ta”.

Có nhiều con đường để tiếp cận, thẩm thấu, hiểu biết về tư tưởng, đạo đức, phong cách Hồ Chí Minh. Đọc trực tiếp trước tác của Người trong bộ sách *Hồ Chí Minh Toàn tập* là rất cần thiết và quan trọng, song không phải ai cũng có điều kiện thực hiện được. Tìm đọc từng trước tác (bài viết, bài nói....) của Người đáp ứng nhu cầu học tập theo chuyên đề hoặc theo nghề nghiệp. Đọc và suy nghĩ qua các công trình khoa học, các cuốn sách, tài liệu học tập, bài báo nghiên cứu, giới thiệu về tư tưởng, đạo đức, phong cách Hồ Chí Minh. Nghe, suy ngẫm, thảo luận và cố gắng vận dụng vào thực tiễn qua bài giảng của các nhà khoa học, bài thuyết trình của các báo cáo viên về tư tưởng, đạo đức, phong cách Hồ Chí Minh, v.v...

Tất cả các cách đó đều cần thiết và đáng quý.

Khác với các cách làm trên, bộ sách này đã chọn lọc công phu từ hàng chục ngàn trang sách của *Hồ Chí Minh Toàn tập*, những câu, những đoạn, những lời hay, khúc chiết, hàm súc, dễ đi vào lòng người và sắp xếp thành một hệ thống theo dạng từ điển để người đọc vừa được trực tiếp đọc, suy ngẫm tác phẩm của Người không phải qua một sự phân tích hay bình luận gián tiếp nào vừa

hoàn toàn có điều kiện học tập, suy ngẫm về các “danh ngôn” theo từng chủ đề cụ thể. Mỗi câu được trích dẫn trong công trình này đều có chú thích đầy đủ nguồn dẫn để khi người đọc cần hiểu toàn diện hơn có thể dễ dàng tìm về xuất xứ. Qua cách làm trên, có thể nghĩ rằng, những nội dung căn cốt nhất, cốt lõi, cái hồn của minh triết Hồ Chí Minh được thể hiện sinh động, đồng thời, qua đó, chúng ta còn thấy hiện lên sáng tỏ những phẩm chất vô cùng cao quý mà bình dị của nhân cách một con người vĩ đại - nhân cách Hồ Chí Minh.

Theo hướng tuyển chọn trên, để bộ sách và từng tập trong bộ sách có thể đến với đông đảo bạn đọc, những người tuyển chọn đã sắp xếp thành 12 tập theo các chủ đề. Các chủ đề này chứa đựng nội dung cơ bản trong tư tưởng Hồ Chí Minh song được lựa chọn theo hướng như những danh ngôn, châm ngôn vừa dễ hiểu, vừa sâu sắc và sắp xếp theo dạng từ điển (*lôgic theo chủ đề, thứ tự chữ đầu theo A, B, C...*).

Tên chung của bộ sách là “**Vang vọng lời nước non**”. Tên của mỗi tập sách đều lấy một câu văn của Bác Hồ thể hiện cô đúc nội dung chính của từng tập sách. Bạn đọc sẽ tìm thấy những tư tưởng cực kỳ sâu sắc, cô đọng, phong phú và dễ tiếp nhận, học tập từ các câu được trích dẫn trong mỗi tập sách. Các tập cụ thể của bộ sách:

Tập 1. Tôi hiến cả đời tôi cho dân tộc tôi. Tâm sự, tự sự của Chủ tịch Hồ Chí Minh về cuộc đời hoạt động cách

mạng phong phú, sôi nổi và sự cống hiến trọn đời mình cho sự nghiệp cách mạng của Đảng, dân tộc, nhân dân Việt Nam, như là những lời tự bạch của Người đối với dân tộc và nhân loại.

Tập 2. Dân tộc Việt Nam là một, nước Việt Nam là một. Chủ tịch Hồ Chí Minh đề cập về truyền thống quý báu của dân tộc được đúc kết qua hàng ngàn năm lịch sử, về lòng yêu nước, ý chí kiên cường, bất khuất, khát vọng độc lập, tự do, thống nhất và toàn vẹn lãnh thổ của Tổ quốc và xây dựng một nước Việt Nam giàu mạnh.

Tập 3. Đảng cần phải mạnh hơn bao giờ hết. Chủ tịch Hồ Chí Minh đề cập về Đảng Cộng sản Việt Nam, về sự cần thiết phải có Đảng, vị trí, vai trò và bản chất của Đảng, mục tiêu, lý tưởng của Đảng, phương thức lãnh đạo, nội dung xây dựng Đảng Cộng sản Việt Nam trong sạch, vững mạnh. Những tư tưởng của Người về Đảng Cộng sản Việt Nam là nền tảng tư tưởng, kim chỉ nam, góp phần quan trọng xây dựng Đảng ta xứng đáng là người lãnh đạo, người đầy tớ thật trung thành của nhân dân.

Tập 4. Trong bầu trời không gì quý bằng nhân dân. Chủ tịch Hồ Chí Minh đề cập về vị trí, vai trò, sức mạnh to lớn của nhân dân trong sự nghiệp dựng nước và giữ nước của dân tộc ta. Tư tưởng lấy dân làm gốc, quý trọng sức dân và phát huy vai trò của nhân dân trong sự nghiệp cách mạng trở thành chân lý của dân tộc Việt Nam: Những câu nói của Người về xây dựng nhà nước của dân,

do dân, vì dân, về dân chủ là những chỉ dẫn quý báu, có giá trị lớn, phục vụ nghiên cứu, giảng dạy, học tập không chỉ riêng môn học tư tưởng Hồ Chí Minh mà còn cho nhiều môn khoa học xã hội khác.

Tập 5. Phải xứng đáng là người lãnh đạo, là người đày tớ thật trung thành của nhân dân. Chủ tịch Hồ Chí Minh đề cập về xây dựng đội ngũ cán bộ, đảng viên của Đảng, Nhà nước và hệ thống chính trị; về vị trí, vai trò của người cán bộ, đảng viên trong sự nghiệp cách mạng; về tiêu chuẩn người cán bộ, đảng viên; quan niệm của Hồ Chí Minh về công tác cán bộ gồm: Tuyển chọn, đào tạo, huấn luyện cán bộ, bố trí sử dụng cán bộ; yêu cầu xây dựng đội ngũ cán bộ, đảng viên trong sạch, vững mạnh, “vừa hồng, vừa chuyên”.

Tập 6. Thang thuốc hay nhất là thiết thực phê bình và tự phê bình. Chủ tịch Hồ Chí Minh đề cập về vị trí, vai trò, tính chất, nội dung, ý nghĩa tự phê bình và phê bình; về sự trung thực, thẳng thắn, thành khẩn, nghiêm túc và khéo léo trong tự phê bình và phê bình để mỗi cán bộ, đảng viên làm tròn nghĩa vụ trước Đảng và nhân dân.

Tập 7. Còn sống thì còn phải học. Chủ tịch Hồ Chí Minh đề cập về giáo dục, khẳng định mạnh mẽ nghị lực, sự vươn lên của mỗi người bằng cách học và tự học, “*Học không bao giờ ngừng*”, qua đó, giúp người đọc thấy được vị trí, vai trò của việc học tập và học tập suốt đời. Vì vậy, để trở thành phong trào toàn dân học tập thì phải có sự

tham gia của các cấp, các ngành, nhất là đội ngũ “*anh chị em giáo viên*” và chính Bác Hồ là tấm gương sáng về học tập suốt đời: “*Tôi năm nay 71 tuổi, ngày nào cũng phải học*”.

Tập 8. Văn hóa soi đường cho quốc dân đi. Chủ tịch Hồ Chí Minh đề cập về văn hóa, các loại hình loại thể văn học, nghệ thuật, lối sống, nếp sống, truyền thống văn hóa dân tộc; di tích lịch sử... Nội dung khẳng định vị trí, vai trò của văn hóa đối với sự nghiệp cách mạng giải phóng dân tộc và xây dựng đất nước. Đảng, Nhà nước cần phải coi trọng và xác định văn hóa là nền tảng tinh thần, là mục tiêu và động lực, soi đường cho quốc dân đi.

Tập 9. Đại đoàn kết là một lực lượng tất thắng. Chủ tịch Hồ Chí Minh đề cập về đại đoàn kết, khẳng định đại đoàn kết là một nguyên nhân có ý nghĩa quyết định đối với sự nghiệp bảo vệ và xây dựng đất nước của dân tộc ta trong lịch sử hàng ngàn năm qua. Tập “*Đại đoàn kết là một lực lượng tất thắng*” đã chỉ ra cho người đọc, nhất là cán bộ, đảng viên phải luôn nhận thức sâu sắc về vị trí, vai trò của đại đoàn kết; dù bất cứ hoàn cảnh nào cũng phải giữ gìn khối đoàn kết và chỉ có đoàn kết toàn Đảng, đoàn kết toàn dân và tinh thần đoàn kết quốc tế trong sáng, thủy chung tạo nên sức mạnh tinh thần để Đảng ta lãnh đạo nhân dân ta giành thắng lợi trong sự nghiệp cách mạng.

Tập 10. Trung với Đảng, hiếu với dân. Chủ tịch Hồ Chí Minh đề cập về xây dựng lực lượng vũ trang

nhân dân. Tập sách cung cấp cho người đọc những chỉ dạy của Chủ tịch Hồ Chí Minh đối với Bộ đội và Công an để thực sự là lực lượng vũ trang cách mạng tuyệt đối trung thành với Đảng, gắn bó mật thiết và tận hiếu với dân. Tập *“Trung với Đảng, hiếu với dân”* còn giúp cho bạn đọc thấu hiểu nội dung, biện pháp công tác của Bộ đội, Công an. Hiếu với nhân dân là bản chất của Bộ đội và Công an cách mạng.

Tập 11. Ngoại giao hòa bình và hữu nghị giữa các dân tộc. Chủ tịch Hồ Chí Minh đề cập về đường lối đối ngoại nhất quán của Đảng ta đó là Việt Nam mong muốn và sẵn sàng thiết lập quan hệ bình đẳng với tất cả các nước dân chủ trên thế giới. Qua tập sách, giúp người đọc nhận thức được mong muốn lớn nhất của Bác Hồ là xây dựng Việt Nam trở thành một đất nước độc lập, thống nhất, hòa bình và phát triển, đóng góp quan trọng vào một thế giới không còn chiến tranh, không còn đói nghèo, một thế giới hòa bình, hữu nghị, hợp tác và phát triển.

Tập 12. Tôi để lại muôn vàn tình thân yêu là những lời căn dặn tâm huyết, giàu tình yêu sâu sắc của Chủ tịch Hồ Chí Minh đối với các giai cấp, tầng lớp nhân dân, các cháu thiếu niên, nhi đồng, thanh niên, phụ nữ, phụ lão, lực lượng vũ trang và bạn bè quốc tế. Muôn vàn tình thân yêu đó thể hiện phẩm chất nhân văn cao đẹp của Chủ tịch Hồ Chí Minh đối với nhân dân ta.

Tư tưởng Hồ Chí Minh là một hệ thống những quan điểm toàn diện và sâu sắc về những vấn đề cơ bản của cách mạng Việt Nam, vì vậy, việc tuyển chọn trên không có khả năng bao quát hết tư tưởng của Người. Ban Tuyên giáo Trung ương cảm ơn các nhà khoa học: GS. TS. NGƯT. Phùng Hữu Phú; Trung tướng, PGS. TS. Trần Vi Dân; GS. TS. Mạch Quang Thắng; PGS. TS. Lý Việt Quang; PGS. TS. Doãn Thị Chín đã đồng tình và góp nhiều ý kiến quý báu cho bộ sách. Bộ phận biên soạn đã nghiêm túc sửa chữa, bổ sung theo các góp ý hợp lý, hợp tình, khoa học của Hội đồng. Với mục tiêu có được một sản phẩm mang tính phổ cập đến đông đảo mọi tầng lớp nhân dân, bộ sách chắc chắn sẽ không tránh khỏi những thiếu sót. Rất mong bạn đọc thông cảm và góp ý.

Hy vọng rằng, bộ sách này sẽ trực tiếp góp phần làm cho minh triết Hồ Chí Minh đi vào đời sống của dân tộc, của người dân Việt Nam như một động lực củng cố niềm tin khoa học và tình yêu đối với Bác Hồ vĩ đại. Trở về với cội nguồn Hồ Chí Minh, dân tộc ta sẽ vững tâm, đi đúng, đi xa hơn nữa hôm nay và mai sau tới mục đích cao đẹp mà cả đời mình Chủ tịch Hồ Chí Minh theo đuổi *“phấn đấu cho quyền lợi của Tổ quốc và hạnh phúc của quốc dân”*.

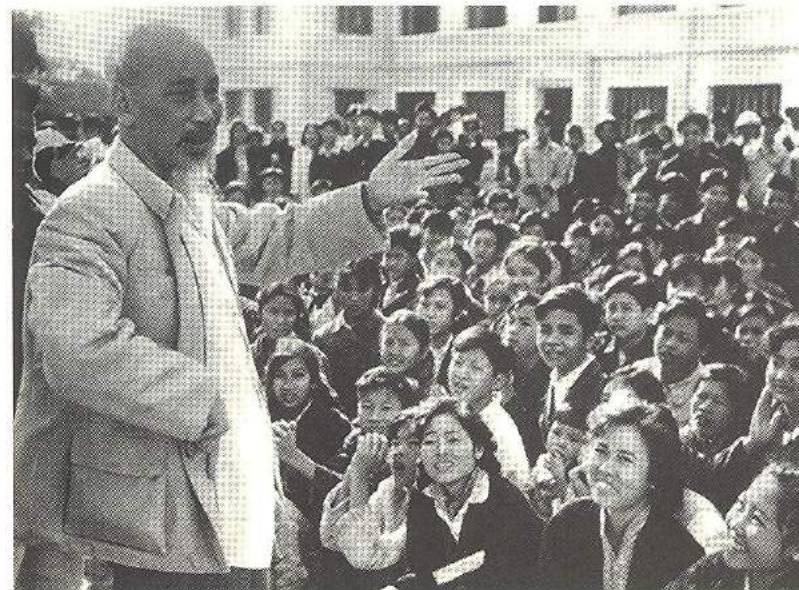
BAN TUYÊN GIÁO TRUNG ƯƠNG

Chủ tịch Hồ Chí Minh chụp ảnh lưu niệm cùng đại biểu phụ nữ các dân tộc thiểu số về dự Đại hội Hội Liên hiệp Phụ nữ Việt Nam, ngày 02/6/1956

Chủ tịch Hồ Chí Minh về thăm quê, năm 1957

Chủ tịch Hồ Chí Minh nói chuyện với học sinh Trường Nghệ thuật Sân khấu Trung ương ở khu Văn công, Mai Dịch, Hà Nội, ngày 25/11/1961

Chủ tịch Hồ Chí Minh phát biểu tại Đại hội Hội Nhà báo Việt Nam lần thứ III, ngày 08/9/1962

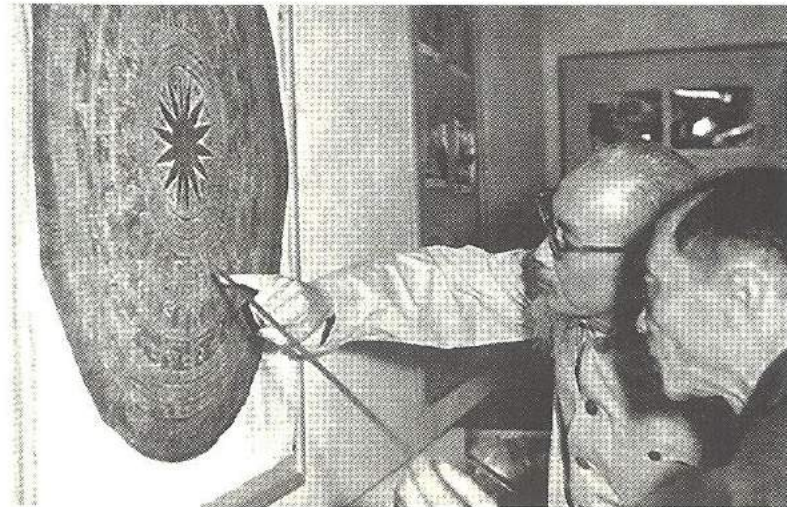
*Chủ tịch Hồ Chí Minh thăm hỏi nghệ sĩ
cải lương Nam bộ Tám Danh tại Đại hội
Văn nghệ toàn quốc lần thứ III, ngày 01/12/1962*

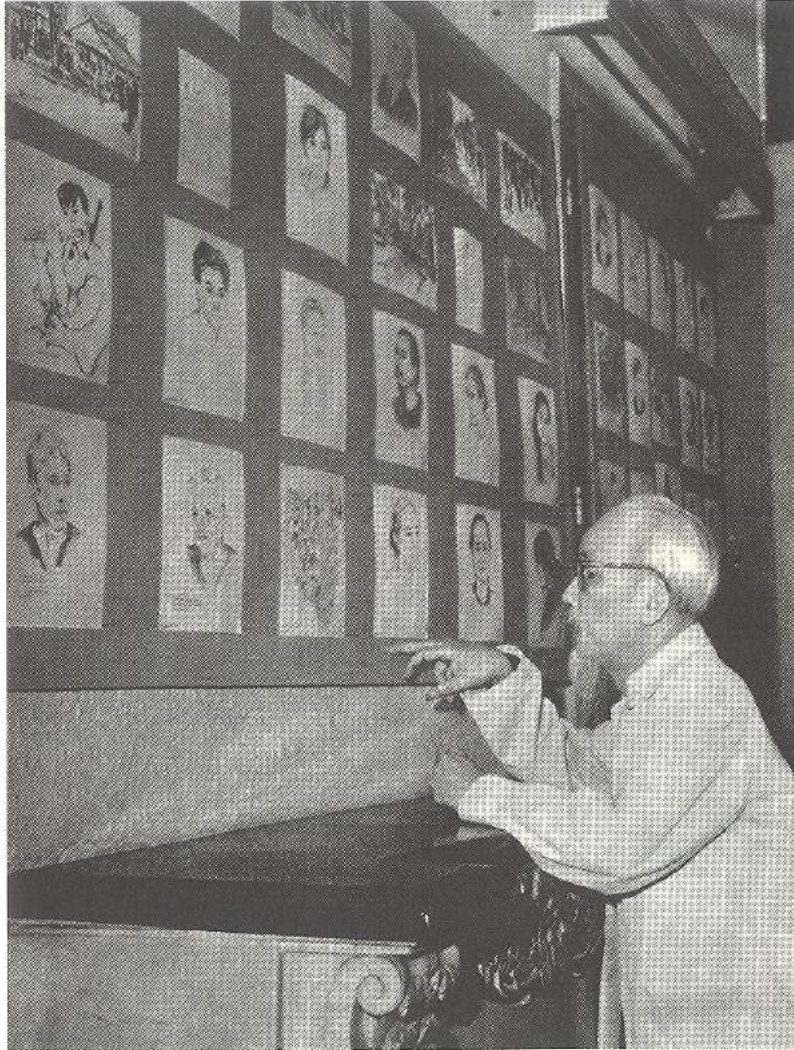
Chủ tịch Hồ Chí Minh chơi guitar ở Hải Phòng, năm 1963

*Chủ tịch Hồ Chí Minh cùng Nghệ sĩ điện ảnh Trà Giang
tại Đại hội văn nghệ toàn quốc lần thứ III, năm 1962*

*Chủ tịch Hồ Chí Minh thăm Bảo tàng
Lịch sử Việt Nam, năm 1963*

Chủ tịch Hồ Chí Minh thăm triển lãm tranh ký họa của các họa sĩ từ miền Nam gửi ra, ngày 24/10/1966

Anh TÂN SINH viết quyển “Đời sống mới” một cách vắn tắt, rõ ràng, thiết thực, dễ hiểu. Đó là một quyển sách nhỏ, chỉ rõ bước đường đời sống mới.

Tôi mong đồng bào ta mỗi người có một quyển *Đời sống mới* để xem, để hiểu, để thực hành đời sống mới.

(*Đời sống mới*, ngày 20-3-1947,
Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.5, tr.111)

Bác biết các chú văn hay chữ tốt, nhưng dù sao, nhân dân trăm tai nghìn mắt vẫn có nhiều ý kiến thông minh có thể giúp cho các chú tiến bộ hơn. Không riêng gì viết sách viết báo, mà công tác gì muốn làm tốt đều phải coi trọng ý kiến của nhân dân.

(*Ý kiến về việc làm và xuất bản loại sách “người tốt, việc tốt”*, ngày 07-6-1968, *Hồ Chí Minh toàn tập*, Sđd, t.15, tr.668)

Bác đã nhận được thư và báo cháu gửi tặng Bác... Nhưng báo theo cháu nói, từ 24 đến 32 trang thì dài quá. Cần làm ngắn lại và viết những vấn đề thật thiết thực, mọi người đọc đều có thể hiểu và làm được. Như thế mới có tác dụng giúp đẩy mạnh công tác, đẩy mạnh thi đua.

(*Tư cách người công an cách mệnh*, tháng 3-1948,
Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.5, tr.498)

Ban Văn hoá phải tìm những cách không cần tốn tiền mà học được, như “gia đình học hiệu”, “tiểu giáo viên”, cả làng chung gạo nuôi một thầy giáo, v.v...

Không có giấy thì viết vào cát, không có bút thì dùng lông tre, v.v..., không thiếu gì cách học mà không tốn tiền.

(*Thanh Hóa kiểu mẫu*, Bản gốc lưu tại Bảo tàng Cách mạng Việt Nam, *Hồ Chí Minh toàn tập*, Sđd, t.5, tr.83)

Báo “*Vệ quốc quân*” phải là người bạn thân thiết của mỗi một chiến sĩ Vệ quốc quân. Vì vậy cần phải đi sát với sự sinh hoạt và sự phát triển của Vệ quốc quân.

(*Thư gửi báo Vệ quốc quân*, tháng 7-1948, *Hồ Chí Minh toàn tập*, Sđd, t.5, tr.583)

Báo cáo nói: “... phong cách hoạt động ... sắc thái...”, nói như vậy quá văn chương. “Việc sử dụng các lực lượng tình nguyện quân...”, đã có tình nguyện quân đâu mà sử dụng? Điểm này nói đến hai lần đấy. Có một chữ nói mà Bác chưa hiểu “chao đảo”, nên nói là dao động hay lung lay thì hơn. Có chỗ nói là “... chú ý vận động công nhân Mỹ...”. Cần chú ý là công nhân Mỹ bị tư bản phản động lũng đoạn nên bây giờ chỉ có phong trào của thanh niên, sinh viên hoạt động, còn phong trào công nhân thì rất ít có.

(*Nói chuyện tại Hội nghị cán bộ ngoại giao lần thứ năm*, ngày 16-3-1966, *Hồ Chí Minh toàn tập*, Sđd, t.15, tr.64)

Báo cáo phải: thật thà, gọn gàng, rõ ràng, thiết thực. Những tài liệu và con số phải phân tích và chứng thật. Không nên hàm hồ, bèo nèo.

Điều gì biết thì nói biết, không biết thì nói không biết. Không nên nói ầu.

Không nên viết “tràng giang đại hải”, mà làm lu mờ những điểm chính.

(*Xin chỉ thị, gửi báo cáo*, báo *Sự thật*, ngày 30-7-1950, *Hồ Chí Minh toàn tập*, Sđd, t.6, tr.418)

Báo chí có những khuyết điểm sau đây:

1. *Về kỹ thuật*: Có đôi tờ báo, khi thì rộng, khi thì hẹp, chữ in thì lộn xộn, khó đọc, tên báo chí thì thường đổi khác (khi in thế này, khi in cách khác), thành thử tờ báo mất cả cái bản sắc của nó. Nhiều khi “tiếp theo trang sau” lộn xộn quá, làm cho người đọc khó tìm.

2. *Về tin tức*: Tin tức thế giới nhiều hơn tin tức trong nước. Có những tỉnh như Hà Giang, Lào Cai hoặc các tỉnh Trung Bộ hầu như không bao giờ có tin tức gì trên mặt báo. Các báo miền ngược không chú ý dân tộc thiểu số.

- Có khi đăng tin không xác thực.

- Không biết giữ bí mật. Thí dụ: đăng cả tên, hoặc số các bộ đội ta. Đăng rõ địa điểm và kết quả sau một cuộc địch ném bom.

3. *Về văn chương*: Quá dài dòng văn tự. Khô khan, kém hoạt bát lan lợi. Không phổ thông. Hay dùng chữ Tàu mà không đúng nghĩa.

4. *Về chính trị*: Hay nói chính trị suông mà ít chú ý đến những vấn đề quan trọng khác, như kinh tế, văn hóa, xã hội.

- Không nắm được những vấn đề chính để giải thích cho dân. Thí dụ: Vấn đề chính phủ bù nhìn, những việc cần thiết trước và sau khi địch tấn công.

Không biết lãnh đạo dư luận, không biết thúc đẩy và nâng cao tinh thần tranh đấu của nhân dân.

- Đôi khi sơ suất, cầu thả, làm giảm giá trị tờ báo hoặc làm mất lòng người xem. Thí dụ: Tờ báo nọ đăng bài có dấu không đuôi. Tờ báo kia quên cả lịch sử, trận Đống Đa ngày 5 tháng Giêng âm lịch, thì viết là 10 tháng 11. Tờ báo khác đăng tin vị linh mục X hàng địch, kỳ thực vị ấy là một người tốt.

5. *Về phát hành*: Chậm chạp và thiếu thốn. Nhiều nơi, hàng tháng không có báo, không có tin tức.

6. *Về dịch vận*: Còn rất kém, đối lính Pháp cũng như đối những người Việt lầm đường theo Pháp.

7. *Về kinh nghiệm*: Không biết trao đổi cho nhau. Vùng này có nhiều sáng kiến hay, đã lượm được kết quả tốt, mà vùng khác không biết bắt chước (những điều 5, 6, 7 thì báo chí cũng như thông tin tuyên truyền).

Nói tóm lại: Nội dung các tờ báo chưa phản ánh được sự sinh hoạt của các tầng lớp dân chúng, chưa thành *tờ báo của dân chúng*.

(*Thư gửi Hội nghị Thông tin tuyên truyền và báo chí toàn quốc, tháng 02-1948, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.5, tr.480-481*)

Báo chí của ta thì cần phải phục vụ nhân dân lao động, phục vụ chủ nghĩa xã hội, phục vụ cho đấu tranh thực hiện thống nhất nước nhà, cho hoà bình thế giới. Chính vì thế cho nên, tất cả những người làm báo (người viết, người in, người sửa bài, người phát hành, v.v.) phải có lập trường chính trị vững chắc. Chính trị phải làm chủ. Đường lối chính trị đúng thì những việc khác mới đúng được. Cho nên các báo chí của ta đều phải có đường lối chính trị đúng.

(*Bài nói tại Đại hội lần thứ II Hội Nhà báo Việt Nam, ngày 16-4-1959, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.12, tr.166*)

Báo chí cũng phải hợp lý hoá. Đừng bày biện ra nhiều thứ. Làm ít nhưng làm cho hẳn hoi. Không hợp lý hoá lại như thế thì rốt cuộc báo viết ra không ai muốn đọc mà tốn kém một trăm thứ. Đoàn thể cứ co cổ lại chịu tiền để mấy chú làm báo ngồi vẽ voi, vẽ ngựa mà không ai đọc.

(*Nói chuyện tại Hội nghị toàn quốc lần thứ nhất về công tác huấn luyện và học tập, ngày 06-5-1950, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.6, tr.363*)

Báo chí ta không phải để cho một số ít người xem, mà để phục vụ nhân dân, để tuyên truyền giải thích đường lối, chính sách của Đảng và Chính phủ, cho nên phải có tính chất quần chúng và tinh thần chiến đấu.

(*Bài nói tại Đại hội lần thứ II Hội Nhà báo Việt Nam, ngày 16-4-1959, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.12, tr.167*)

Báo chí Việt - Pháp bây giờ có thể giúp nhiều về chỗ làm dễ dàng mối quan hệ giữa hai dân tộc... Vì vậy, hai Chính phủ có hứa với nhau rằng từ đây về sau, các báo hoặc của Chính phủ, hoặc của dân chúng, sẽ thôi chửi nhau. Tục ngữ Việt Nam có câu: “Lời nói chẳng mất tiền mua, liệu lời mà nói cho vừa lòng nhau”.

(*Trả lời phỏng vấn của các nhà báo Việt Nam, Pháp và Trung Hoa, ngày 22-10-1946, Hồ Chí Minh toàn tập, Sdd, t.4, tr.465*)

Báo có mục “ý kiến bạn đọc”, bạn đọc thường gửi ý kiến cho báo, đó là một việc rất hay. Vì đó là một cách phê bình và tự phê bình thiết thực, rộng rãi của nhân dân.

(*Về “ý kiến bạn đọc”, báo Nhân Dân, ngày 02-01-1955, Hồ Chí Minh toàn tập, Sdd, t.9, tr.229*)

Báo là thứ vũ khí của ta mà địch căm ghét nhất.

(*Báo cáo của Phân hội Việt Nam thuộc Hội Quốc tế chống xâm lược, từ ngày 25-28 tháng 3-1944, Hồ Chí Minh toàn tập, Sdd, t.3, tr.484*)

Bất đắc dĩ mới phải dùng chữ, thí dụ: “độc lập”, “tự do”, “hạnh phúc” là những chữ Trung Quốc, nhưng ta không có chữ gì dịch, thì cố nhiên phải dùng. Nếu quá tả không mượn, không dùng, hoặc là nói: Việt Nam “đứng một” thì không ai hiểu được.

(*Cách viết, ngày 17-8-1953, Hồ Chí Minh toàn tập, Sdd, t.8, tr.207*)

Bất kỳ làm việc gì cũng phải có chừng mực. Viết và nói cũng vậy.

(*Sửa đổi lối làm việc, tháng 10-1947, Hồ Chí Minh toàn tập, Sdd, t.5, tr.340*)

Bây giờ nói đến văn hóa. Nếu cô chú nào muốn học văn hóa để xem sách, nâng cao trình độ chính trị và kỹ thuật, thế thì tốt, Bác rất khuyến khích học văn hóa. Nhưng nếu học văn hóa nhằm để đỡ bằng cấp, đổi lao động chân tay sang lao động trí óc, tưởng hươu, tưởng vượn như thế, đối với công tác hiện tại thì không phần khởi, nghĩ vu vơ ở đâu, muốn làm ông chủ tịch, giám đốc, bác sĩ, kỹ sư là không đúng. Lao động chân tay và lao động trí óc cũng đều quý, nếu ai ai cũng làm bác sĩ cả thì có được không? Làm giám đốc cả có được không? Trong xã hội thì lao động chân tay nhiều hơn lao động trí óc, chúng ta cốt đông là đông công nhân, nông dân. Bác cho là các cô, các chú chỉ biết được một nửa.

(*Nói chuyện với cán bộ, đảng viên và thanh niên lao động Hải Phòng, ngày 30-5-1957, Hồ Chí Minh toàn tập, Sdd, t.10, tr.581*)

Biết ham học. Trước hết là học chữ, học làm tính. Biết chữ, biết tính, thì làm việc gì cũng dễ dàng hơn. Một người không biết chữ, biết tính thì như nửa mù nửa quáng. Biết rồi, ta học thêm.

(*Đời sống mới, viết ngày 20-3-1947, Hồ Chí Minh toàn tập, Sdd, t.5, tr.117*)

Bình dân học vụ không những dạy đọc, dạy viết, mà còn phải chú trọng dạy đạo đức công dân. Như vậy bình dân học vụ sẽ góp phần xứng đáng vào sự nghiệp đấu tranh cho hoà bình, thống nhất, độc lập, dân chủ trong cả nước.

(*Kỷ niệm 10 năm Bình dân học vụ, báo Nhân Dân, ngày 08-9-1955, Hồ Chí Minh toàn tập, Sdd, t.10, tr.126*)

Bình dân học vụ là phong trào nhân dân, không nên chính quy hóa. Cán bộ bình dân học vụ không nên biến thành công chức.

Phải dùng cách người biết dạy người không biết, người biết nhiều dạy người biết ít; bất cứ chỗ nào, lúc nào cũng dạy được.

(Bài nói chuyện tại Hội nghị tổng kết công tác bình dân học vụ năm 1956, ngày 27-3-1957, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.10, tr.525)

Bộ đội là một đoàn thể tổ chức nghiêm ngặt đã sẵn, càng dễ thực hành đời sống mới.

Một là kỷ luật phải cực kỳ nghiêm.

Hai là siêng tập luyện.

Ba là làm cho trong bộ đội ai cũng biết chữ. Trong các bộ đội ta, ít nhất là một phần nửa binh sĩ đã biết chữ. Những người chỉ huy phải tổ chức cho khéo, ngoài những lớp học, giao cho mỗi một người biết chữ phụ trách dạy cho một hay hai người chưa biết, thì trong vài ba tháng, tất cả binh sĩ đều biết chữ.

(Đời sống mới, nói ngày 20-3-1947, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.5, tr.121)

Bộ luật thuộc địa do những nhà khai hoá Pháp soạn ra chính là để đàn áp bất kỳ một biểu hiện nào có tính tự chủ của người dân bản xứ nói chung và tầng lớp vô

sản nói riêng. Theo bộ luật đó, người An Nam không có quyền xuất bản báo chí bằng tiếng mẹ đẻ, không có tự do hội họp và lập hội, bị tước đoạt cả quyền tự do đi lại từ tỉnh này sang tỉnh khác. Để bảo vệ những luật pháp đó thì có toà án gồm 5-6 quan lại Pháp, chúng xử kín và tuyên án, kể cả án tử hình.

(Tham luận tại Đại hội lần thứ III Quốc tế Công hội Đỏ, tiếng Nga, Matxcơva, năm 1924, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.1, tr.314)

Các báo đăng bài của công nhân phê bình, thế là tốt. Báo *Lao động* nên mở rộng mục này cho quần chúng phê bình trên báo. Như vậy, vừa bảo đảm quyền dân chủ của công nhân, vừa nâng cao tính chiến đấu của tờ báo.

(Nói chuyện với các đồng chí lãnh đạo Tổng công đoàn Việt Nam, ngày 18-7-1969, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.15, tr.681)

Các báo cũng cần khuyến khích quần chúng giúp ý kiến và phê bình báo mình để tiến bộ mãi.

(Bài nói chuyện tại Đại hội lần thứ III của Hội Nhà báo Việt Nam, ngày 08-9-1962, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.13, tr.464)

Các báo thường đăng lời phê bình của nhân dân. Nhưng nhiều khi như “nước đổ đầu vịt”, cán bộ, cơ quan và đoàn thể được phê bình cứ im hơi lặng tiếng, không tự kiểm điểm, không đăng báo tự phê bình và hứa sửa chữa.

(Phải xem trọng ý kiến của quần chúng, báo Nhân Dân, ngày 21-8-1956, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.10, tr.415)

Các cấp Đảng ủy và chính quyền, các chi bộ, các công đoàn, các tổ chức thanh niên, các cán bộ chỉ huy công trường và nhà máy... *cần phải thiết thực phụ trách đẩy mạnh phong trào thanh toán nạn mù chữ một cách có kế hoạch và liên tục, bền bỉ.* Các cơ quan văn hóa, giáo dục cần phải có sách và báo rất thông tục, dễ xem, dễ hiểu, cho những người đã biết đọc biết viết có thể tiếp tục học thêm.

(*Bình dân học vụ*, báo *Nhân Dân*, ngày 17-6-1956, *Hồ Chí Minh toàn tập*, Sđd, t.10, tr.348)

Các chú đi hỏi các cụ mà xem. Xưa nay nhân dân ta vẫn nói thứ tư chứ ai nói thứ bốn bao giờ!

(*Ý kiến về việc làm và xuất bản loại sách “người tốt, việc tốt”*, nói ngày 07-6-1968, *Hồ Chí Minh toàn tập*, Sđd, t.15, tr.666)

Các đồng chí phải là những chiến sĩ trên mặt trận tư tưởng, văn hóa và khoa học, kỹ thuật; phải góp tài góp sức để cải biến bộ mặt xã hội của nước ta, làm cho nhân dân ta sản xuất và công tác theo khoa học và đời sống của nhân dân ta văn minh, tức là khoa học, lành mạnh và vui tươi.

(*Bài nói tại Đại hội Đại biểu toàn quốc lần thứ I của Hội Phổ biến khoa học và kỹ thuật Việt Nam*, ngày 18-5-1963, *Hồ Chí Minh toàn tập*, Sđd, t.14, tr.97-98)

Các nhà thương cần phải thật sạch sẽ gọn ghẽ, phải là kiểu mẫu trong công tác vệ sinh. Cán bộ ngành y tế, từ

bác sĩ đến nhân viên cần có thái độ nhã nhặn và có tinh thần phục vụ tốt nhân dân.

(*Bài nói chuyện với nhân dân và cán bộ tỉnh Phú Thọ*, ngày 18-8-1962, *Hồ Chí Minh toàn tập*, Sđd, t.13, tr.447)

Cách cư xử, đối với đồng bào thì nên thành thực, thân ái, sẵn lòng giúp đỡ.

Biết ham học. Trước hết là học chữ, học làm tính. Biết chữ, biết tính, thì làm việc gì cũng dễ dàng hơn. Một người không biết chữ, biết tính thì như nửa mù nửa quáng. Biết rồi, ta học thêm.

Ngoài ra, còn biết bao nhiêu điều cần học. Việc thế giới rất nhiều, học không bao giờ hết. Người có học mới có tiến bộ. Càng học càng tiến bộ.

(*Đời sống mới*, viết ngày 20-3-1947, *Hồ Chí Minh toàn tập*, Sđd, t.5, tr.117)

Cách làm việc phải siêng năng, có ngăn nắp, có tinh thần phụ trách, đã làm việc gì, thì làm cho kỳ được, làm đến nơi đến chốn. Chớ làm dối.

(*Đời sống mới*, viết ngày 20-3-1947, *Hồ Chí Minh toàn tập*, Sđd, t.5, tr.117)

Cách mạng xã hội chủ nghĩa gắn liền với sự phát triển khoa học và kỹ thuật, với sự phát triển văn hoá của nhân dân.

(*Báo cáo về dự thảo Hiến pháp sửa đổi tại Kỳ họp thứ 11 Quốc hội khóa I nước Việt Nam Dân chủ Cộng hòa*, ngày 18-12-1959, *Hồ Chí Minh toàn tập*, Sđd, t.12, tr.371)

Cách viết thế, cách nói cũng thế. Nói phải cho gọn gàng, có đầu có đuôi, có nội dung. Nói lung tung như nhiều người cán bộ nói ở các mít tinh, nói rồi không biết đường nào mà đi ra nữa, thôi đi thì cũng dở, nói nữa thì không biết nói gì! Nói ít, nhưng nói cho thấm thía, nói cho chắc chắn thì quần chúng thích hơn.

Muốn nói gì phải chuẩn bị trước.

(*Cách viết*, ngày 17-8-1953, *Hồ Chí Minh toàn tập*, Sdd, t.8, tr.209)

Cái bệnh dùng chữ phổ biến trong tất cả các ngành. Đáng lẽ báo chí phải chống lại cái bệnh đó, nhưng trái lại, báo chí lại tuyên truyền cho cái tệ đó.

(*Bài nói tại Đại hội lần thứ II Hội Nhà báo Việt Nam*, ngày 16-4-1959, *Hồ Chí Minh toàn tập*, Sdd, t.12, tr.164)

Cái gì tiếng ta có cứ dùng tiếng ta, mình còn thiếu thì mới phải đi mượn, bắt buộc dĩ phải đi mượn. Thí dụ: “máy bay”, thì ta có tiếng “máy bay” sao không nói, lại nói “phi cơ”. Nói “phi cơ” thì sang? Còn nói máy bay không sang chút gì?

(*Nói chuyện với cán bộ, chiến sĩ phòng không - không quân*, ngày 29-02-1967, *Hồ Chí Minh toàn tập*, Sdd, t.15, tr.306)

Cái gì tiếng ta đã có và dễ hiểu rồi thì đặt thêm ra làm gì? Máy chữ cải cách chữ Việt không khéo lại làm cho người ta khó hiểu thêm. Có tiếng ta dùng đã quen rồi, các chú lại tự ý sửa đổi. Tại sao lại viết: Quốc hội họp kỳ thứ bốn?

(*Ý kiến về việc làm và xuất bản loại sách “người tốt, việc tốt”*, ngày 7-6-1968, *Hồ Chí Minh toàn tập*, Sdd, t.15, tr.66)

Cán bộ báo chí cũng là chiến sĩ cách mạng. Cây bút, trang giấy là vũ khí sắc bén của họ. Để làm tròn nhiệm vụ vẻ vang của mình, cán bộ báo chí cần phải tu dưỡng *đạo đức cách mạng*, “cố gắng trau dồi tư tưởng, nghiệp vụ và văn hóa; chú trọng học tập chính trị để nắm vững chủ trương, chính sách của Đảng và Chính phủ; đi sâu vào thực tế, đi sâu vào quần chúng lao động” (Nghị quyết của Bộ Chính trị, 08-12-1958).

(*Bài nói chuyện tại Đại hội lần thứ III của Hội Nhà báo Việt Nam*, ngày 08-9-1962, *Hồ Chí Minh toàn tập*, Sdd, t.13, tr.466)

Cán bộ thể dục, thể thao thì phải học tập chính trị, nghiên cứu nghiệp vụ và hăng hái công tác. Vì đó cũng là một công tác trong những công tác cách mạng khác.

(*Thư gửi Hội nghị thể dục, thể thao*, báo *Nhân Dân*, ngày 01-4-1960, *Hồ Chí Minh toàn tập*, Sdd, t.12, tr.542)

Càng giàu có, càng cần làm đời sống mới. Nếu một mình no ấm, mà nỡ để đồng bào xung quanh đói rét, đến khi giặc cướp lung tung, thì dù giàu cũng không hưởng được.

(*Đời sống mới*, viết ngày 20-3-1947, *Hồ Chí Minh toàn tập*, Sdd, t.5, tr.114)

Cần đẩy mạnh hơn nữa phong trào *vệ sinh phòng bệnh*. Các nhà thương cần phải thật sạch sẽ gọn ghẽ, phải là kiểu mẫu trong công tác vệ sinh. Cán bộ ngành y

tế, từ bác sĩ đến nhân viên cần có thái độ nhã nhặn và có tinh thần phục vụ tốt nhân dân.

(*Bài nói chuyện với nhân dân và cán bộ tỉnh Phú Thọ, ngày 18-8-1962, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.13, tr.447*)

Cần làm cho món ăn tinh thần được phong phú, không nên bắt mọi người chỉ được ăn một món thôi. Cũng như vào vườn hoa, cần cho mọi người được thấy nhiều loại hoa đẹp.

(*Ý kiến về việc làm và xuất bản loại sách “Người tốt, việc tốt”, nói ngày 07-6-1968, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.15, tr.665*)

Cần xây dựng và phát triển thuần phong mỹ tục. Các đồng chí nước bạn sang ta nói nhân dân Việt Nam rất cần cù, giản dị. Thuần phong mỹ tục là đoàn kết thương yêu giúp đỡ nhau sản xuất, tiết kiệm, vì vậy nên cần phát triển thuần phong mỹ tục.

(*Bài nói chuyện với các đại biểu nhân dân Thanh Hóa, ngày 13-6-1957, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.10, tr.603*)

Cần, kiệm, liêm, chính

Giữ được vẹn mười

Tức là những người

Sống: “Đời sống mới”.

(*Thư gửi phụ nữ Việt Nam nhân dịp Xuân Bính Tuất, báo Tiếng gọi phụ nữ, năm 1946, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.4, tr.200*)

Cây bút phục vụ chính nghĩa trong tay nhà văn chiến đấu có một lực lượng cực kỳ mạnh mẽ.

(*Thư gửi Hội nghị các nhà văn Á - Phi lần thứ hai, ngày 10-02-1962, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.13, tr.339*)

Chống tham ô, lãng phí thì nêu rõ ai tham ô, ai lãng phí? Cơ quan nào tham ô? Lãng phí cách thế nào? ngày tháng nào, v.v.. Chớ viết lung tung.

(*Cách viết, ngày 17-8-1953, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.8, tr.208*)

Chớ có lên mặt “quan cách mạng”. Chớ có tưởng đi tuyên truyền đây là đi dạy người ta chứ không cần học lại người ta; lãnh đạo người ta chứ không chịu người ta phê bình.

(*Lời căn dặn các đội viên tuyên truyền xung phong, ngày 20-10-1945, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.4, tr.72*)

Chớ ham dùng chữ - các ông viết báo nhà mình hay dùng chữ quá. Những chữ tiếng ta có mà không dùng, lại dùng cho được chữ kia. Cán bộ cũng hay dùng chữ lắm, dùng lung tung; nhiều khi không đúng.

(*Cách viết, ngày 17-8-1953, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.8, tr.207*)

Chớ tự ái, tự cho bài của mình là “tuyệt” rồi. Tự ái tức là tự phụ, mà tự phụ là kẻ địch dữ tợn nó ngăn chặn con đường tiến bộ của chúng ta.

(*Bài nói chuyện tại Đại hội lần thứ III của Hội Nhà báo Việt Nam, ngày 08-9-1962, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.13, tr.466*)

...chủ muốn được việc, thì đối với lương bổng, nhà ở, vệ sinh và cách đối đãi công nhân, cần phải rộng rãi tử tế.

(*Đời sống mới*, viết ngày 20-3-1947,
Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.5, tr.124)

Chủ và thợ đều phải nhớ rằng: tăng gia sản xuất chẳng những lợi riêng cho chủ và thợ, mà còn lợi chung cho nền kinh tế của Tổ quốc, lợi chung cho toàn thể đồng bào.

(*Đời sống mới*, viết ngày 20-3-1947,
Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.5, tr.124)

Chúng ta có quyền và có đủ điều kiện để tự tay mình xây dựng đời sống tự do, hạnh phúc cho mình. Nhân dân lao động là những người chủ tập thể của tất cả những của cải vật chất và văn hóa, đều bình đẳng về quyền lợi và nghĩa vụ.

(*Xây dựng những con người của chủ nghĩa xã hội*, tháng 3-1961, *Hồ Chí Minh toàn tập*, Sđd, t.13, tr.66)

Chúng ta đã xoá xong nạn mù chữ, đó là một thắng lợi to. Cần phải tiến lên nữa, chớ để có người mù chữ lại.

(*Bài nói chuyện tại Đại hội Đảng bộ Hà Nội*, ngày 01-2-1961,
Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.13, tr.28)

Chúng ta hãy đặt câu hỏi: Báo chí phải phục vụ ai? Có người nói ở các nước tư bản có tự do báo chí và báo chí không có giai cấp. Nói vậy không đúng.

(*Bài nói tại Đại hội lần thứ II Hội Nhà báo Việt Nam*, ngày 16-4-1959, *Hồ Chí Minh toàn tập*, Sđd, t.12, tr.166)

Chúng ta không chống mượn tiếng ngoại quốc để làm cho tiếng ta đầy đủ thêm. Nhưng chúng ta phải chống cách mượn không phải lối, mượn đến nỗi bỏ cả tiếng ta, đến nỗi quần chúng không hiểu.

(*Sửa đổi lối làm việc*, tháng 10-1947,
Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.5, tr.341)

Chúng ta phải biến một nước dốt nát, cực khổ thành một nước văn hoá cao và đời sống tươi vui hạnh phúc.

(*Diễn văn khai mạc lớp học lý luận khoa I Trường Nguyễn Ái Quốc*, ngày 07-9-1957, *Hồ Chí Minh toàn tập*, Sđd, t.11, tr.92)

Chúng ta phải thực hiện ngay:

1. Làm cho dân có ăn.
2. Làm cho dân có mặc.
3. Làm cho dân có chỗ ở.
4. Làm cho dân có học hành.

Cái mục đích chúng ta đi đến là bốn điều đó. Đi đến để dân nước ta xứng đáng với tự do độc lập và giúp sức được cho tự do độc lập.

(*Bài phát biểu tại cuộc họp đầu tiên của Ủy ban Nghiên cứu kế hoạch kiến quốc*, ngày 10-01-1946, *Hồ Chí Minh toàn tập*, Sđd, t.4, tr.175)

Chữ cái Việt Nam giống như chữ cái Latinh với một số dấu phụ, ví dụ: a à á â ã, v.v...,)

(*Thư gửi các đồng chí Liên Xô*, ngày 28-02-1930,
Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.3, tr.33)

Có người chỉ muốn làm cái gì để “lưu danh thiên cổ” cơ. Muốn viết bài cho oai, muốn đăng bài mình lên các báo lớn. Cái đó cũng không đúng. Những khuyết điểm đó đều do chủ nghĩa cá nhân đẻ ra. Họ không thấy rằng: Làm việc gì có ích cho nhân dân, cho cách mạng đều là vẻ vang.

(Bài nói tại Đại hội lần thứ II của Hội Nhà báo Việt Nam, ngày 16-4-1959, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.12, tr.165-166)

Có những chữ không thể dịch được thì ta phải mượn chữ nước ngoài. Ví dụ: những chữ kinh tế, chính trị, v.v., thì ta phải dùng. Hoặc có những chữ nếu dịch ra thì mất cả ý nghĩa, như chữ “độc lập”. Nếu “Việt Nam độc lập” mà nói “Việt Nam đứng một” thì không thể nghe được.

(Bài nói tại Đại hội lần thứ II của Hội Nhà báo Việt Nam, ngày 16-4-1959, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.12, tr.164-165)

Có những chữ ta không có sẵn và khó dịch đúng, thì cần phải mượn chữ nước ngoài. Ví dụ: Độc lập, Tự do, Giai cấp, Cộng sản, v.v.. Còn những tiếng ta có, vì sao không dùng, mà cũng mượn chữ nước ngoài?

(Bài nói chuyện tại Đại hội lần thứ III của Hội Nhà báo Việt Nam, ngày 08-9-1962, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.13, tr.465)

Có những khẩu hiệu viết rất to, nhưng Hồ Chủ tịch cũng không hiểu vì viết tắt cả một đống. Không ai đọc được, có lẽ chỉ có anh viết khẩu hiệu ấy đọc được thôi, Hồ Chủ tịch không hiểu thì chắc dân cũng ít người hiểu.

(Cách viết, ngày 17-8-1953, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.8, tr.209)

Còn chú vừa nói “xả thân”...vì nước. “Xả thân” là cái gì?

“Xả thân” là khi Tổ quốc cần đến thì luôn luôn sẵn sàng. Thế thì nói là “quên mình vì nước” chứ việc gì mà phải nói “xả thân”.

(Nói chuyện với cán bộ, chiến sĩ phòng không - không quân, ngày 29-02-1967, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.15, tr.306)

Còn phải phát triển bình dân học vụ, thanh toán nạn mù chữ. Thí dụ: Nông dân muốn học tập cày cấy, giồng giọt theo lối mới, thì phải biết chữ để xem sách báo.

(Bài nói tại Hội nghị cán bộ Liên hiệp phụ nữ toàn quốc về vấn đề phát động quần chúng nông dân, tháng 3-1953, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.8, tr.93)

Công tác tuyên truyền phải cụ thể, thiết thực. Tuyên truyền cái gì? Tuyên truyền cho ai? Tuyên truyền để làm gì? Tuyên truyền cách thế nào? Đó là những vấn đề các chú phải tự hỏi, tự trả lời. Chú không phải chờ trên gửi tài liệu xuống, rồi theo một, hai, ba, bốn mà làm. Thí dụ: Một tỉnh có đồng bào Thái, đồng bào Mèo, thì tuyên truyền huấn luyện đối với đồng bào Thái khác, đồng bào Mèo khác, phải có sự thay đổi cho thích hợp. Bởi vì đời sống, trình độ đồng bào Mèo và Thái khác nhau, cho nên tuyên truyền huấn luyện phải khác.

(Bài nói tại Hội nghị tuyên giáo miền núi, ngày 31-8-1963, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.14, tr.159)

Cơ quan trong Bộ Văn hóa, các cơ quan các ngành, các ty văn hóa thì cần xuống nông thôn, vào nhà máy, vào bộ đội nhiều hơn nữa, mà đi vào như thế thì phải cùng làm, cùng ăn, cùng ở với nhân dân. Chứ nếu đi xuống nông thôn mà lại lao động phát phơ, rồi ăn riêng, ở riêng thì cảm thông sao được, gần gũi sao được với công nông, với bộ đội.

(Nói chuyện tại Hội nghị cán bộ văn hóa, ngày 30-10-1958, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.11, tr.560)

Cương lĩnh tuyên truyền phải hết sức giản đơn, ai ai cũng hiểu được, nhớ được. Đoàn kết, đánh địch, cứu nước, chỉ sáu chữ ấy thôi là đủ rồi.

(Báo cáo của Phân hội Việt Nam thuộc Hội Quốc tế chống xâm lược, từ ngày 25-28 tháng 3-1944, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.3, tr.484)

Dân cường thì quốc thịnh. Tôi mong đồng bào ta ai cũng gắng tập thể dục. Tự tôi, ngày nào tôi cũng tập.

(Sức khỏe và thể dục, ngày 27-3-1946, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.4, tr.241)

Do nhiều người nhóm lại mà thành làng. Do nhiều làng nhóm lại mà thành nước. Nếu người này cũng xấu, người kia cũng xấu, thì thành làng xấu, nước hèn. Nếu mỗi người đều tốt, thì thành làng tốt, nước mạnh.

(Đời sống mới, viết ngày 20-3-1946, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.5, tr.116)

Dưới chế độ xã hội chủ nghĩa, khoa học là tài sản chung của toàn dân chứ không phải tài sản riêng của một nhóm người nào. Bởi vậy, các cô, các chú phải ra sức đem hiểu biết khoa học, kỹ thuật của mình truyền bá rộng rãi trong nhân dân lao động, để nhân dân đẩy mạnh thi đua sản xuất nhiều, nhanh, tốt, rẻ. Có như vậy nước mới giàu, dân mới mạnh và đời sống của nhân dân mới được cải thiện về mọi mặt.

(Bài nói tại Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ I của Hội phổ biến khoa học và kỹ thuật Việt Nam, báo Nhân Dân, ngày 19-5-1963, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.14, tr.97)

Dưới thời thực dân Pháp, ở nông thôn hơn 95% người mù chữ. Ngày nay hơn 95% người biết đọc, biết viết. Đó là một thành tích vẻ vang của nhân dân ta mà thế giới đều khen ngợi.

(Đời sống nông thôn ngày càng tiến bộ, báo Nhân Dân, ngày 13-11-1962, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.13, tr.498)

Đảng thường kêu gọi khoa học hoá, dân tộc hoá, đại chúng hoá. Khẩu hiệu đó rất đúng. Tiếc vì nhiều cán bộ và đảng viên, có “hoá” gì đâu! Vẫn cứ chúng cũ, nếp cũ đó. Thậm chí, miệng càng hô “đại chúng hoá”, mà trong lúc thực hành thì lại “tiểu chúng hoá”. Vì những lời các ông ấy nói, những bài các ông ấy viết, đại chúng không xem được, không hiểu được. Vì họ không học quần chúng, không hiểu quần chúng.

(Sửa đổi lối làm việc, tháng 10-1947, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.5, tr.344)

Đánh đổ giai cấp địch đã khó, đấu tranh xây dựng chủ nghĩa xã hội còn gian khổ, khó khăn hơn nhiều.

(Bài nói tại lớp nghiên cứu khóa I và lớp bổ túc khóa VI Trường Công an Trung ương, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.11, tr.598)

Đánh vợ là rất xấu! Sao khi thì anh anh em em, mà khi thì lại thui người ta? Nếu có đánh vợ thì phải sửa vì như vậy là dã man, là phạm pháp luật. Đàn ông là người công dân, đàn bà cũng là người công dân, dù là vợ chồng, người công dân này đánh người công dân khác tức là phạm pháp.

(Bài nói với cán bộ tỉnh Hà Tây (cũ), ngày 10-2-1967, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.15, tr.295)

Để làm tròn nhiệm vụ cao quý của mình, văn nghệ sĩ cần phải rèn luyện đạo đức cách mạng, nâng cao tinh thần phục vụ nhân dân, giữ gìn thái độ khiêm tốn; phải thật sự hòa mình với quần chúng, cố gắng học tập chính trị, trau dồi nghề nghiệp; phải hết lòng giúp đỡ thanh niên, làm cho văn nghệ nước nhà ngày càng thêm trẻ thêm xuân.

(Bài nói chuyện tại Đại hội văn nghệ toàn quốc lần thứ III, ngày 01-12-1962, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.13, tr.505)

Để làm tròn nhiệm vụ, chiến sĩ nghệ thuật cần có lập trường vững, tư tưởng đúng. Nói tóm tắt là phải đặt lợi ích của kháng chiến, của Tổ quốc, của nhân dân lên trên hết, trước hết.

(Thư gửi các họa sĩ nhân dịp triển lãm hội họa 1951, ngày 10-12-1951, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.7, tr.246)

Để phục vụ sự nghiệp cách mạng xã hội chủ nghĩa thì văn hóa phải xã hội chủ nghĩa về nội dung và dân tộc về hình thức.

(Bài nói tại Hội nghị đại biểu những người tích cực trong phong trào văn hóa quần chúng, ngày 11-02-1960, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.12, tr.471)

Đoàn văn công Trung Quốc đã cho chúng ta thấy rằng: Dưới chế độ dân chủ nhân dân, văn hóa (cũng như chính trị, kinh tế và các mặt khác) phát triển rất nhanh, rất mạnh.

(Các đoàn văn công bạn, báo Nhân Dân, ngày 26-9-1955, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.10, tr.148)

Đối với anh em lao động trí óc và cán bộ khoa học kỹ thuật, công đoàn phải có kế hoạch giúp đỡ họ không ngừng tiến bộ và thực hiện đoàn kết chặt chẽ giữa lao động trí óc và lao động chân tay.

(Bài nói chuyện tại Hội nghị cán bộ công đoàn cơ sở toàn miền Bắc, ngày 13-8-1962, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.13, tr.434)

Đối với nhân dân, cán bộ nhà thương là những chiến sĩ chống giặc bệnh tật. Với tinh thần đoàn kết chặt chẽ và thi đua bền bỉ giữa các nhà thương với nhau, chắc rằng các chiến sĩ y tế sẽ làm tròn nhiệm vụ một cách vẻ vang.

(Phong trào thi đua ở các nhà thương, báo Nhân Dân, ngày 11-6-1955, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.9, tr.515)

Đối với những nạn nhân của chế độ xã hội cũ, như trộm cắp, gái điếm, cờ bạc, buôn lậu, v.v., thì Nhà nước phải dùng vừa giáo dục, vừa phải dùng pháp luật để cải tạo họ, giúp họ trở nên những người lương thiện.

(Di chúc của Chủ tịch Hồ Chí Minh, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.15, tr.617)

Đối với những người viết báo chúng ta, cái bút là vũ khí sắc bén, bài báo là tờ lịch cách mạng...

(Điện mừng Hội Nhà báo Á-Phi, báo Nhân Dân, ngày 24-4-1965, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.14, tr.540)

Đời sống mới cũng cần có những người làm gương, những nhà làm gương, những làng làm gương. Khi trông thấy hiệu quả tốt tươi, thì chắc những nơi khác sẽ hăng hái làm theo.

(Đời sống mới, viết ngày 20-3-1947, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.5, tr.126)

Đời sống mới không phải cái gì cũ cũng bỏ hết, không phải cái gì cũng làm mới.

Cái gì cũ mà xấu, thì phải bỏ. (...).

Cái gì cũ mà không xấu, nhưng phiền phức thì phải sửa đổi cho hợp lý. (...).

Cái gì cũ mà tốt, thì phải phát triển thêm. (...).

Cái gì mới mà hay, thì ta phải làm. (...).

(Đời sống mới, viết ngày 20-3-1947, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.5, tr.112-113)

Đời sống mới là:

- Hăng hái, kiên quyết, không sợ khó, không sợ khổ.

- Phải siêng học, phải siêng làm, phải tiết kiệm.

- Việc nên làm (như ủng hộ kháng chiến, tăng gia sản xuất) thì ta không chờ ai nhắc nhở.

- Việc nên tránh (như tự tư tự lợi) thì ta không đợi ai ngăn ngừa.

(Giữ thanh niên và nhi đồng toàn quốc nhân dịp tết sắp đến, tháng 01-1946, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.4, tr.194)

Đối với xóm giềng, phải thân mật và sẵn lòng giúp đỡ. Đối với việc làng việc nước, phải hăng hái làm gương.

(Đời sống mới, viết ngày 20-3-1947, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.5, tr.118)

Đồng bào bây giờ phải biết chữ hết để trả lời cho thế giới biết nước ta là nước văn minh, ai cũng biết chữ.

(Bài nói chuyện với các đại biểu thân sĩ trí thức, phú hào tỉnh Thanh Hóa, ngày 20-02-1947, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.5, tr.74)

Đồng bào địa phương rất thích đọc báo, vì báo viết điều gì cũng thấm thía với họ. Đồng bào còn tự động tổ chức những tổ đọc báo và bí mật đưa tin tức cho báo. Đồng bào lại tìm mọi cách tuyên truyền cho lính đồng đọc báo để làm “binh vận”.

(Bài nói tại Đại hội lần thứ II của Hội Nhà báo Việt Nam, ngày 16-4-1959, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.12, tr.171)

Đồng bào Hạ du còn hơn 50% mù chữ. Đồng bào Thượng du 90% mù chữ!

Chính phủ giao cụ Lê Thuộc và anh Đặng Thai Mai tổ chức một Ban Văn hoá (mời thêm những nhà trí thức danh vọng).

Trách nhiệm của Ban Văn hoá: Làm sao cho đến tháng 6 năm 1947, số người mù chữ phải bớt 50%.

Chính phủ phụ cấp một khoản tiền 100.000 đồng làm kinh phí do cụ Lê Thuộc giữ.

Ban Văn hoá phải tìm những cách không cần tốn tiền mà học được, như “gia đình học hiệu”, “tiểu giáo viên”, cả làng chung gạo nuôi một thầy giáo, v.v..

(*Thanh Hóa kiểu mẫu*, bút tích lưu tại Bảo tàng Cách mạng Việt Nam, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.5, tr.82-83)

Động viên dân chúng

Cách làm:

a) Phải có người đi khắp các nơi khai hội, giải thích cho dân. Nên dùng những thanh niên hăng hái, giải thích cho họ hiểu, rồi phái họ đi làm.

b) Truyền đơn, rất phổ thông, rất giản đơn, giải thích từng việc.

c) Khẩu hiệu thiết thực, dán khắp các làng, viết khắp các tường.

d) Báo, họa báo, bích báo.

e) Ca kịch - Viết những bài ca vắn, dễ hiểu, dễ thuộc lòng, phát cho dân. Diễn những bản kịch giản đơn, cảm động.

f) Khai hội dân chúng - Sức các làng, các đoàn thể, phải mấy ngày khai hội dân chúng một lần. Cán bộ giải thích và kiểm điểm các việc. Dân chúng phát biểu ý kiến. Hô khẩu hiệu. Toàn dân đọc lời thề (Ủy ban phải in lời thề vắn tắt, thiết thực, cảm động, phát cho các làng).

g) Các Ủy viên phải thường đi tuần thị.

h) Các tỉnh, huyện, làng đều có một Ủy ban động viên dân chúng. Từ huyện đến làng, Ban này có thể kiêm cả việc tản cư và tặng gia sản xuất.

(*Một vài ý kiến về các Ủy ban Kiến thiết, động viên dân chúng, tặng gia sản xuất, Ủy ban Tản cư*, ngày 27-12-1946, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.4, tr.545-546)

Đời sống mới, không phải cao xa gì, cũng không phải khó khăn gì. Nó không bảo ai phải hy sinh chút gì.

Nó chỉ sửa đổi những việc rất cần thiết, rất phổ thông, trong đời sống của mọi người, tức là sửa đổi cách ăn, cách mặc, cách ở, cách đi lại, cách làm việc.

Sửa đổi được những điều đó thì mọi người đều được hưởng hạnh phúc.

(*Đời sống mới*, viết ngày 20-3-1947, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.5, tr.113)

Gần đây, Hồng quân Nga ngoài việc tuyên truyền lại còn chú trọng đến việc phiến động nữa, vì tuyên truyền chỉ có mục đích làm cho một số ít người hiểu rõ rệt một tư tưởng gì, còn phiến động là để kêu gọi và thúc đẩy đại đa số dân chúng.

Muốn phiến động dân chúng phải chú trọng mấy điểm sau đây:

1/ Phải lợi dụng những điểm khác nhau giữa quân ta và quân địch.

2/ Chú ý đến đời sống thực tế của quân địch.

3/ Rải truyền đơn viết bằng chữ của nước địch, nhưng không nên rải vào lúc hai bên đang đánh nhau, bom đạn đang nổ, vì như vậy chỉ mua ác cảm với dân chúng mà thôi.

4/ Gửi thư cho binh sĩ bên địch. Trong thư, gửi kèm cả những dụng phẩm hàng ngày nữa hoặc dùng phi cơ, ném xuống mặt trận bên địch, diêm thuốc, hay giấy bút.

5/ Ném xuống cho binh sĩ bên địch những giấy chứng minh hay giấy thông hành. Họ nhặt được, họ sẽ nảy ra ý bỏ mặt trận để đi nơi khác.

6/ Điều tra những sự bất bình giữa các tướng sĩ bên địch rồi lợi dụng những điểm bất bình ấy để ly gián họ.

7/ Dò xét số binh lính bên địch đảo ngũ hay vẫn ở hậu phương có nhiều hay ít rồi tìm cách dẫn dụ họ.

8/ Lợi dụng ngay những dân chúng ở gần mặt trận để làm việc tuyên truyền và phiến động.

9/ Nếu ở hậu phương của địch, thấy có nhiều phân tử bất bình với chính phủ nước họ, phải cấp tiền và vũ khí cho họ, rồi xúi giục họ nổi loạn chống chính phủ.

Nói tóm lại, về quân sự, không từ một thủ đoạn nào là không làm, miễn có lợi cho mình là được.

(Chiến tranh tư tưởng, báo Cứu quốc, ngày 11-10-1946,
Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.4, tr.367-368)

Gặp mỗi vấn đề, đều phải kinh qua ba bước: đề nó ra, phân tách nó (điều tra, nghiên cứu, sắp đặt), giải quyết nó.

Khi viết một bài hoặc khi diễn thuyết cho khỏi rỗng tuếch, cũng phải như thế.

(Sửa đổi lối làm việc, tháng 10-1947,
Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.5, tr.342)

Gia đình không gì quý hơn con. Loài người không gì quý bằng Tổ quốc. Những gia đình có bao nhiêu con đều hiến cả cho Tổ quốc là những gia đình gương mẫu vẻ vang. Dân tộc có những gia đình như vậy thì nhất định tự do, độc lập.

(Gia đình gương mẫu, báo Nhân Dân, ngày 27-5-1955,
Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.9, tr.487)

Giải phóng người đàn bà, đồng thời phải tiêu diệt tư tưởng phong kiến, tư tưởng tư sản trong người đàn ông.

(*Bài nói tại Hội nghị cán bộ thảo luận dự thảo Luật hôn nhân và gia đình, ngày 10-10-1959, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.12, tr.301*)

Giấy bút, vật liệu, đều tốn tiền của Chính phủ, tức là của dân; ta cần phải tiết kiệm. Nếu một miếng giấy nhỏ đủ viết, thì chớ dùng một tờ to. Một cái phong bì có thể dùng hai ba lần. Mỗi ngày, công sở cả nước dùng hàng mấy vạn tờ giấy và phong bì. Nơi nào cũng tiết kiệm một chút, thì trong một năm đỡ được hàng vạn tấn giấy, tức là hàng triệu đồng bạc. Các vật liệu khác cũng vậy. Nhờ các công sở tiết kiệm, mà lợi cho dân rất nhiều.

(*Đời sống mới, viết ngày 20-3-1947, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.5, tr.122-123*)

Giữ gìn dân chủ, xây dựng nước nhà, gây đời sống mới, việc gì cũng cần có sức khỏe mới làm thành công. Mỗi một người dân yếu ớt, tức là cả nước yếu ớt, mỗi một người dân mạnh khỏe tức là cả nước mạnh khỏe.

Vậy nên luyện tập thể dục, bồi bổ sức khỏe là bổn phận của mỗi một người yêu nước. Việc đó không tốn kém, khó khăn gì. Gái trai, già trẻ ai cũng nên làm và ai cũng làm được.

(*Sức khỏe và thể dục, ngày 27-3-1946, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.4, tr.241*)

Hiện nay trình độ của đại đa số đồng bào ta bây giờ không cho phép đọc dài, điều kiện giấy mực của ta không cho phép viết dài và in dài, thì giờ của ta, người lính đánh giặc, người dân đi làm, không cho phép xem lâu. Vì vậy cho nên viết ngắn chừng nào tốt chừng ấy.

(*Cách viết, ngày 17-8-1953, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.8, tr.205*)

Hiện nay, các báo ta thường có *những khuyết điểm sau đây*:

Về mặt tuyên truyền thì không kịp thời và chính trị suông quá nhiều.

Không biết giữ bí mật.

Đôi khi đăng tin vụn.

Hay dùng chữ Tàu quá, và nhiều khi dùng không đúng. Hoặc là in nhem nhuốc, luộm thuộm, hoặc là vì “mỹ thuật” mà cắt một bài ra hai ba đoạn, khó đọc.

Tin tức chậm.

Tin quan trọng thì bài ngắn và in chữ nhỏ, bài không quan trọng thì viết dài và in chữ to. Tờ báo không vui vẻ.

(*Thư gửi lớp học viết báo Huỳnh Thúc Kháng, báo Cứu quốc, ngày 9-6-1949, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.6, tr.102-103*)

Hiểu biết tình hình thế giới và trong nước, cố nhiên là việc hay, việc cần. Nhưng khổ thay! Nếu có đại biểu cấp

cao đến, thì ông ấy kéo hàng giờ nào kế hoạch Mácsan, nào xứ Paragoay, nào gì gì, mà bà con không hiểu chi hết! Nếu chỉ cán bộ cấp xã, thì biết đâu tình hình thế giới mà nói. Thế mà điểm thứ nhất cứ phải là “tình hình thế giới”.

Kết quả là việc thiết thực, việc đáng làm thì không bàn đến.

(Sửa đổi lối làm việc, tháng 10-1947, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.5, tr.344)

Kết luận, hai Chính phủ hai bên cùng hi vọng rằng: Báo chí và truyền thanh hai bên sẽ giúp cho hai dân tộc càng ngày càng tiến tới chỗ hiểu biết nhau, đến một cảm tình tốt đẹp, nghĩa là, tóm lại, các báo chí Việt cũng như Pháp sẽ dùng dùng những lời lẽ quá đáng, những tin tức không đúng nữa.

Sau cùng, chúng tôi cảm ơn tất cả các anh em báo giới và hi vọng thêm rằng, không những các báo chí giúp cho sự gây nên một cảm tình giữa các dân tộc mà còn ngay trong báo giới nữa cũng gây lấy một cảm tình hữu nghị.

(Trả lời phỏng vấn của các nhà báo Việt Nam, Pháp và Trung Hoa, ngày 22-10-1946, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.4, tr.466)

Kháng chiến tiến bộ mạnh. Quân và dân ta tiến bộ mạnh. Nghệ thuật cũng cần tiến bộ mạnh, muốn tiến bộ

mạnh, tiến bộ mãi, thì anh chị em nghệ thuật cần phải dùng phương pháp tự phê bình và phê bình.

(Thư gửi các họa sĩ nhân dịp triển lãm hội họa 1951, ngày 10-12-1951, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.7, tr.246)

Khi nông dân đã có ruộng cày, đã đủ cơm ăn, áo mặc thì văn hóa nhân dân phát triển rất nhanh.

(Báo cáo trước Hội nghị lần IV Ban Chấp hành Trung ương Đảng (khóa II), ngày 25-01-1953, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.8, tr.32)

Khi viết xong một bài báo, một bản báo cáo, hoặc thảo một bài diễn văn, nhất định phải đọc lại vài lần. Mình tự phê bình bài của mình, hỏi ý kiến đồng chí khác. Những câu, những chữ thừa, vô ích bỏ đi.

Rửa mặt phải kỳ xát vài ba lần mới sạch. Viết văn, diễn thuyết cũng phải như vậy.

(Sửa đổi lối làm việc, tháng 10-1947, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.5, tr.342)

Khoa học càng ngày càng phát triển, có những chữ mới mà ta chưa có, thì ta phải mượn. Ví dụ: Ta phải nói “kilô”, ví nếu nói “cân”, thì không đúng nghĩa là 1.000 gram. Song những chữ dùng tiếng ta cũng đúng nghĩa thì cứ dùng tiếng ta hơn. Có những người hình như sợ nói tiếng ta thì nó xấu hổ thế nào ấy! Họ làm cho các cháu học sinh cũng bị lây bệnh nói chữ, như “phụ đạo”, “giáo cụ trực quan”, v.v.. Thật là tai hại.

(Bài nói tại Đại hội lần thứ II Hội Nhà báo Việt Nam, ngày 16-4-1959, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.12, tr.165)

Khoa học phải từ sản xuất mà ra và phải trở lại phục vụ sản xuất, phục vụ quần chúng, nhằm nâng cao năng suất lao động và không ngừng cải tiến đời sống của nhân dân, bảo đảm cho chủ nghĩa xã hội thắng lợi.

(Bài nói tại Đại hội đại biểu toàn quốc lần I của Hội phổ biến khoa học, kỹ thuật Việt Nam, ngày 18-5-1963, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.14, tr.97)

Không biết rõ, hiểu rõ, chớ nói, chớ viết.

Khi không có gì cần nói, không có gì cần viết, chớ nói, chớ viết càn.

(Sửa đổi lối làm việc, tháng 10-1947, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.5, tr.342)

Không riêng gì viết sách viết báo, mà công tác gì muốn làm tốt đều phải coi trọng ý kiến của nhân dân.

(Ý kiến về việc làm và xuất bản loại sách "Người tốt, việc tốt", nói ngày 07-6-1968, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.15, tr.668)

... Không thể nói nghệ thuật vị nghệ thuật, mà cần nói rõ văn hóa phục vụ công nông binh.

(Nói chuyện tại Hội nghị cán bộ văn hóa, ngày 30-10-1958, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.11, tr.559)

... **L**àm báo phải hết sức cẩn thận về hình thức, về nội dung, về cách viết.

(Bài nói chuyện tại Đại hội lần thứ III của Hội Nhà báo Việt Nam, ngày 08-9-1962, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.13, tr.465)

Làm cho công nhân và nông dân có văn hóa, chính là một nhiệm vụ cách mạng văn hóa của chúng ta. Lao động tạo ra của cải, tạo ra văn minh, tạo ra hạnh phúc cho loài người. Vì vậy, lao động là rất vẻ vang, rất cao cả. Cho nên mọi người phải yêu lao động, phải trọng lao động, phải ra sức lao động, để xây dựng cho Tổ quốc mạnh giàu.

(Học sinh và lao động, viết năm 1957, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.11, tr.213)

Làm cho: Mỗi quốc dân là một chiến sĩ,

Mỗi làng xóm là một pháo đài.

Làm cho: Quân đội giặc đi đến đâu cũng bị khuấy, bị phá, bị diệt.

Bộ đội ta đến đâu cũng được giúp đỡ đầy đủ về vật chất và tinh thần.

Đó là nhiệm vụ của báo Quân du kích.

(Thư gửi báo Quân du kích, tháng 7-1949, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.6, tr.165)

Làm sao cho được 50 người hiểu rõ còn hơn là 500 người chỉ hiểu lơ mờ.

(Lời căn dặn các đội viên tuyên truyền xung phong, ngày 20-10-1945, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.4, tr.72)

Làm thế nào cho đời sống của dân ta, vật chất được đầy đủ hơn, tinh thần được vui mạnh hơn. Đó là mục đích đời sống mới.

(Đời sống mới, viết ngày 20-3-1947, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.5, tr.113)

...lao động trí óc và lao động chân tay phải hợp với nhau, phải đi dần dần: người trí thức cũng lao động, người lao động cũng là trí thức... Người lao động chân tay của ta hiện nay về văn hoá còn kém, đó là tội lỗi của bọn thực dân. Bây giờ chúng ta phải sửa.

(Nói chuyện với đại biểu nhân dân thành phố Hải Phòng, ngày 30-5-1957, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.10, tr.571)

Loại sách mới, các chú nên làm theo khuôn khổ như thế này, không nên to quá, cũng không nên nhỏ quá. Ngoài bìa cần có dòng chữ *Loại sách người tốt, việc tốt*. Tên sách là gì thì mỗi ngành, mỗi giới chọn, các đồng chí lãnh đạo ngành, giới phải bàn tập thể để đặt tên sách cho đúng, cho hay. Rồi phải có lời tựa nữa. Lời tựa này phải viết tập thể. Sau khi có sách rồi, các chú lại phải biết tuyên truyền giới thiệu trên báo và giới thiệu bằng mồm nữa.

(Ý kiến về việc làm và xuất bản loại sách "Người tốt, việc tốt", nói ngày 07-6-1968, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.15, tr.667)

Lúc chưa biết chữ thì học cho biết chữ. Biết chữ rồi thì phải tiến lên nữa. Những người đã thoát nạn mù chữ mà không có sách báo xem thì lại mù lại, cho nên đặt ra cho Chính phủ và Bộ nhiệm vụ phải có sách báo hợp với trình độ đồng bào cho đồng bào xem.

(Huấn thị tại Đại hội sơ kết công tác bình dân học vụ sáu tháng đầu năm 1956, ngày 16-7-1956, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.10, tr.370)

Miêu tả cho hay, cho chân thật và cho hùng hồn những người, những việc ấy, bằng văn, bằng thơ, bằng vẽ và bằng các nghệ thuật khác, v.v... Đó cũng là một trách nhiệm của các cán bộ văn nghệ góp phần tích cực vào sự nghiệp xây dựng chủ nghĩa xã hội ở miền Bắc và đấu tranh thực hiện hoà bình thống nhất nước nhà.

(Nói chuyện trong buổi bế mạc Đại hội liên hoan anh hùng, chiến sĩ thi đua toàn quốc lần thứ III, ngày 06-5-1962, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.13, tr.392)

Mình viết ra cốt là để giáo dục, cổ động; nếu người xem mà không *nhớ* được, không *hiểu* được, là viết không lúng, nhằm không đúng mục đích. Mà muốn cho người xem *hiểu* được, *nhớ* được, *làm* được, thì phải viết cho đúng trình độ của người xem, viết rõ ràng, gọn gàng, chớ dùng chữ nhiều.

(Cách viết, ngày 17-8-1953, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.8, tr.207)

Mỗi khẩu hiệu của Đảng phải là cái ý nguyện và mục đích của hàng ức đảng viên và của hàng triệu dân chúng. Mà muốn như thế, phải làm cho dân chúng đều hiểu, phải học cách nói của dân chúng. Nếu không hàng vạn khẩu hiệu cũng vô ích.

(Sửa đổi lối làm việc, tháng 10-1947, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.5, tr.345)

Mọi người Việt Nam phải hiểu biết quyền lợi của mình, bổn phận của mình, phải có kiến thức mới để có thể tham gia vào công cuộc xây dựng nước nhà, và trước hết phải biết đọc, biết viết chữ quốc ngữ.

(Chống nạn thất học, báo *Cứu quốc*, ngày 4-10-1945,
Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.4, tr.40)

Mỗi người yêu nước đều phải làm tuyên truyền. Mỗi cử chỉ, mỗi hành động của chúng ta có thể là một công tác tuyên truyền.

(Tuyên truyền, báo *Nhân Dân*, ngày 25-11-1954,
Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.9, tr.134)

Mỗi tư tưởng, mỗi câu nói, mỗi chữ viết, phải tỏ rõ cái tư tưởng và lòng ước ao của quần chúng.

(Sửa đổi lối làm việc, tháng 10-1947,
Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.5, tr.345)

Một dân tộc dốt là một dân tộc yếu. Vì vậy tôi đề nghị mở một chiến dịch để chống nạn mù chữ.

(Những nhiệm vụ cấp bách của Nhà nước Việt Nam Dân chủ Cộng hòa,
ngày 3-9-1945, *Hồ Chí Minh toàn tập*, Sđd, t.4, tr.7)

Muốn viết bài báo khá thì cần:

1. Gắn gụi dân chúng, cứ ngồi trong phòng giấy mà viết thì không thể viết thiết thực.

2. Ít nhất cũng phải biết một thứ tiếng nước ngoài, để xem báo nước ngoài, và học kinh nghiệm của người.

3. Khi viết xong một bài tự mình phải xem lại ba bốn lần, sửa chữa lại cho cẩn thận. Tốt hơn nữa, là đưa nhờ một vài người ít văn hoá xem và hỏi họ những câu nào, chữ nào không hiểu, thì sửa lại cho dễ hiểu.

(Thư gửi báo *Quân du kích*, tháng 7-1949,
Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.6, tr.103)

Một điều đáng chú ý nữa là lời tuyên bố của Ngô Đình Diệm vừa rồi có những câu văn dịch rất vụng. Ai cũng biết tổng là những lời Diệm nói đều do Mỹ viết sẵn. Diệm thì giả cây quen, nên dịch dốt; ví dụ như những chữ: “*Lý do hữu hiện*”, “*xung kích nước bạn Ailao*”, “*tái lập nền thống nhất trong những điều kiện dân chủ và hữu nghiệm nhất*” và nhiều câu dài như bẻ rau muống.

Không biết chữ với nghĩa gì mà lủng củng thế?

Thật là:

Kẻ gian giả bộ người ngay,

Văn chương chữ nghĩa giả cây khó nghe.

(Những lời nói phá hoại và quanh co trong
những câu văn dịch vụng, báo *Nhân Dân*, ngày 20-7-1955,
Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.10, tr.50)

Một là báo cáo giả dối. Thành công ít, thì suýt ra nhiều. Còn khuyết điểm thì giấu di, không nói đến. Thành thử

cấp trên không hiểu rõ tình hình mà đặt chính sách cho đúng. Hoặc báo cáo *chậm trễ*. Thành thử khi cấp trên nhận được báo cáo, thì việc đã trễ rồi, không đối phó kịp.

Hai là trong báo cáo chỉ thấy 1, 2, 3, 4 hoặc a, b, c, v.v.. Không nêu rõ vấn đề ra. Không phân tách, không đề nghị cách giải quyết các vấn đề. Không nói rõ tán thành hoặc phản đối.

(*Sửa đổi lối làm việc*, tháng 10-1947, *Hồ Chí Minh toàn tập*, Sdd, t.5, tr.341-342)

Một người phải biết học nhiều người. Hơn nữa, cần làm cho món ăn tinh thần được phong phú, không nên bắt mọi người chỉ được ăn một món thôi. Cũng như vào vườn hoa, cần cho mọi người được thấy nhiều loại hoa đẹp.

(*Ý kiến về việc làm và xuất bản loại sách "Người tốt, việc tốt"*, nói ngày 07-6-1968, *Hồ Chí Minh toàn tập*, Sdd, t.15, tr.665)

Một tờ báo có ảnh hưởng trong dân chúng rất mạnh, có thể giúp Chính phủ rất nhiều. Báo chí Việt - Pháp bây giờ có thể giúp nhiều về chỗ làm dễ dàng mối quan hệ giữa hai dân tộc. Bởi vậy nên trong bản Tạm ước, hai Chính phủ rất trọng thị địa vị của nhà báo, đã có một khoản riêng của các nhà báo. Cố nhiên, chúng ta tôn trọng tự do của báo chí, nhất là hai nước tôn trọng dân chủ như nước Pháp và nước Việt Nam. Vì vậy, hai Chính

phủ có hứa với nhau rằng từ đây về sau, các báo hoặc của Chính phủ, hoặc của dân chúng, sẽ thôi chửi nhau.

(*Trả lời phỏng vấn của các nhà báo Việt Nam, Pháp và Trung Hoa*, ngày 22-10-1946, *Hồ Chí Minh toàn tập*, Sdd, t.4, tr.465)

Một tờ báo không được đại đa số dân chúng ham chuộng, thì không xứng đáng là một tờ báo.

(*Thư gửi lớp học viết báo Huỳnh Thúc Kháng*, báo *Cầu quốc*, ngày 09-6-1949, *Hồ Chí Minh toàn tập*, Sdd, t.6, tr.102)

Một vấn đề nữa phải đặt rõ là văn hóa phục vụ ai? Cố nhiên chúng ta phải nói là phục vụ công nông binh, tức là phục vụ đại đa số nhân dân. Vài năm về trước, điều đó chưa hiểu được dứt khoát, có phải không? Các đồng chí làm công tác văn hóa cần nói dứt khoát như thế, không thể nói nghệ thuật vị nghệ thuật, mà cần nói rõ văn hóa phục vụ công nông binh.

(*Nói chuyện tại Hội nghị cán bộ văn hóa*, ngày 30-10-1958, *Hồ Chí Minh toàn tập*, Sdd, t.11, tr.558-559)

... MỤC ĐÍCH: Làm cho người nghèo thì đủ ăn.

Người đủ ăn thì khá giàu

Người khá giàu thì giàu thêm.

Người nào cũng biết chữ,

Người nào cũng biết đoàn kết, yêu nước.

(*Thanh Hóa kiểu mẫu*, tháng 02-1947, *Hồ Chí Minh toàn tập*, Sdd, t.5, tr.81)

Mục đích chung của chúng ta là xây dựng chủ nghĩa xã hội, đấu tranh thực hiện thống nhất nước nhà, giữ gìn hòa bình thế giới. Nhưng mỗi tờ báo như báo của nông dân, báo của công nhân, báo của thanh niên, báo phụ nữ, v.v., nên có đặc điểm của nó, về hình thức thì không rập khuôn; rập khuôn thì báo nào cũng thành khô khan, làm cho người xem dễ chán.

(Bài nói tại Đại hội lần thứ II Hội Nhà báo Việt Nam, ngày 16-4-1959, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.12, tr.167)

Mục đích sách này là để nói cho đồng bào ta biết rõ: (1) Vì sao chúng ta muốn sống thì phải cách mệnh. (2) Vì sao cách mệnh là việc chung cả dân chúng chứ không phải việc một hai người. (3) Đem lịch sử cách mệnh các nước làm gương cho chúng ta soi. (4) Đem phong trào thế giới nói cho đồng bào ta rõ. (5) Ai là bạn ta? Ai là thù ta? (6) Cách mệnh thì phải làm thế nào?

(Đường cách mệnh, năm 1927, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.2, tr.283)

Muốn cải tạo phong tục tập quán được tốt, thì tuyên huấn phải làm, mà phải làm bền bỉ liên tục, làm dần dần, chứ không thể chủ quan nóng vội, muốn làm hết ngay một lúc.

(Bài nói tại Hội nghị tuyên giáo miền núi, ngày 31-8-1963, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.14, tr.165)

Muốn đẩy mạnh phong trào học chữ, cách tốt nhất là: Người đã biết chữ thì thi đua dạy người chưa biết. Người chưa biết chữ thì thi đua học cho biết.

(Một thắng lợi mới, báo Nhân Dân, ngày 08-11-1962, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.13, tr.496)

... Muốn được dân chúng ham chuộng, coi tờ báo ấy là tờ báo của mình, thì:

5. Nội dung tức là các bài báo phải giản đơn, dễ hiểu, phổ thông, thiết thực, hoạt bát. Và:

6. Hình thức tức là cách sắp đặt các bài, cách in phải sạch sẽ, sáng sủa.

(Thư gửi lớp học viết báo Huỳnh Thúc Kháng, báo Cứu quốc, ngày 09-6-1949, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.6, tr.102)

Muốn giải thoát nạn mù chữ cho số đông nhân dân mà đại đa số là nông dân thì phong trào bình dân học vụ phải là phong trào quần chúng, phải đi sát quần chúng, bàn bạc với quần chúng, áp dụng những hình thức, phương pháp thích hợp với sinh hoạt của quần chúng, phải dựa vào quần chúng để đẩy phong trào lên.

(Huấn thị tại Đại hội sơ kết công tác bình dân học vụ sáu tháng đầu năm 1956, ngày 16-7-1956, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.10, tr.367)

Muốn làm bạn, phải hiểu nhau. Nếu không hiểu nhau, không thành bạn. Người tuyên truyền không điều tra, không phân tích, không nghiên cứu, không hiểu

biết quân chúng, chỉ gặp sao nói vậy, bạ gì viết nấy, nhất định thất bại.

(Sửa đổi lối làm việc, tháng 10-1947,
Hồ Chí Minh toàn tập, Sdd, t.5, tr.340)

Muốn lao động sản xuất tốt, công tác và học tập tốt thì cần có sức khỏe. Muốn giữ sức khỏe thì nên thường xuyên tập thể dục, thể thao.

(Thư gửi Hội nghị thể dục, thể thao, ngày 31-3-1960,
Hồ Chí Minh toàn tập, Sdd, t.12, tr.542)

Muốn lập làng kiểu mẫu, đội kiểu mẫu, v.v., thì trước phải đào tạo ra *những người kiểu mẫu*, để làm cán bộ cho làng đó, đội đó.

(Sửa đổi lối làm việc, tháng 10-1947,
Hồ Chí Minh toàn tập, Sdd, t.5, tr.281)

Muốn tiến bộ, muốn viết hay, thì phải cố gắng học hỏi, ra công rèn luyện. Kinh nghiệm của tôi là thế này: Mỗi khi viết một bài báo, thì tự đặt câu hỏi:

Viết cho ai xem?

Viết để làm gì?

Viết thế nào cho phổ thông dễ hiểu, ngắn gọn dễ đọc?

Khi viết xong, thì nhờ anh em xem và sửa giùm.

(Bài nói chuyện tại Đại hội lần thứ III của Hội Nhà báo Việt Nam,
ngày 08-9-1962, Hồ Chí Minh toàn tập, Sdd, t.13, tr.465)

Muốn trở nên người quân nhân mới, xứng đáng với cái vinh hạnh đứng trong quân đội nước Việt Nam Dân chủ Cộng hòa, thì mỗi chiến sĩ, từ trên đến dưới, các cấp bậc đều phải nghiên cứu, học tập, luôn luôn cầu tiến bộ.

Còn những người viết thì cần phải viết một cách phổ thông, dễ hiểu, giản đơn mà rõ ràng.

(Thư gửi Quân sự tập san, Quân sự tập san, tháng 4-1948,
ở Chí Minh toàn tập, Sdd, t.5, tr.511)

Muốn xây dựng chủ nghĩa xã hội thì phải lao động tốt. Muốn lao động tốt thì phải có sức khỏe. Muốn có sức khỏe thì phải giữ gìn vệ sinh, tức là phải *ăn sạch, uống sạch, mặc sạch, ở sạch* để khỏi ốm đau.

(Phải đẩy mạnh hơn nữa công việc vệ sinh, báo Nhân Dân,
ngày 24-6-1960, Hồ Chí Minh toàn tập, Sdd, t.12, tr.610)

Nạn đốt - Là một trong những phương pháp độc ác mà bọn thực dân dùng để cai trị chúng ta. Hơn chín mươi phần trăm đồng bào chúng ta mù chữ.

Nhưng chỉ cần ba tháng là đủ để học đọc, học viết tiếng nước ta theo vần quốc ngữ. Một dân tộc đốt là một dân tộc yếu. Vì vậy tôi đề nghị mở một chiến dịch để chống nạn mù chữ.

(Những nhiệm vụ cấp bách của Nhà nước Việt Nam Dân chủ Cộng hòa, nói ngày 03-9-1945, Hồ Chí Minh toàn tập, Sdd, t.4, tr.7)

Nay chúng ta đã giành được quyền độc lập. Một trong những công việc phải thực hiện cấp tốc trong lúc này, là nâng cao dân trí.

(*Chống nạn thất học*, báo *Cứu quốc*, ngày 04-10-1945, *Hồ Chí Minh toàn tập*, Sđd, t.4, tr.40)

Nay, chúng ta đã độc lập, tự do, cán bộ cần giúp đồng bào, giúp Chính phủ xây dựng một nền y tế thích hợp với nhu cầu của nhân dân ta. Y học càng phải dựa trên nguyên tắc: khoa học, dân tộc và đại chúng.

(*Thư gửi Hội nghị cán bộ y tế*, tháng 02-1955, *Hồ Chí Minh toàn tập*, Sđd, t.9, tr.343-344)

Năm điểm lớn xây dựng nền văn hóa dân tộc.

1. Xây dựng tâm lý: tinh thần độc lập, tự cường.
2. Xây dựng luân lý: biết hy sinh mình, làm lợi cho quần chúng.
3. Xây dựng xã hội: mọi sự nghiệp có liên quan đến phúc lợi của nhân dân trong xã hội.
4. Xây dựng chính trị: dân quyền.
5. Xây dựng kinh tế.

(*Mục đọc sách. Những hiểu biết cơ bản về quân sự. Bài giảng của Ủy viên trường, Nhật ký trong tù*, năm 1942-1943, *Hồ Chí Minh toàn tập*, Sđd, t.3, tr.458)

Nếu các bạn viết báo mà quần chúng hiểu, quần chúng ham đọc, quần chúng khen hay, thế là các bạn tiến bộ. Trái lại, là các bạn chưa thành công.

(*Thư gửi lớp học viết báo Huỳnh Thúc Kháng*, tháng 7-1949, *Hồ Chí Minh toàn tập*, Sđd, t.6, tr.163)

Nếu miệng thì tuyên truyền bảo người ta siêng làm, mà tự mình thì ăn trưa, ngủ trễ; bảo người ta tiết kiệm, mà tự mình thì xa xỉ, lung tung, thì tuyên truyền một trăm năm cũng vô ích.

(*Đời sống mới*, viết ngày 20-3-1947, *Hồ Chí Minh toàn tập*, Sđd, t.5, tr.126)

Nếu người này cũng xấu, người kia cũng xấu, thì thành làng xấu, nước hèn. Nếu mỗi người đều tốt, thì thành làng tốt, nước mạnh. Người là gốc của làng nước. Nếu mọi người đều cố gắng làm đúng đời sống mới, thì dân tộc nhất định sẽ phú cường.

(*Đời sống mới*, viết ngày 20-3-1947, *Hồ Chí Minh toàn tập*, Sđd, t.5, tr.117)

Ngành, giới nào cũng phải làm công tác tuyên truyền giới thiệu. Và các chú nhớ ở trang đầu mỗi cuốn sách đều phải ghi một câu: *Hoan nghênh bạn đọc phê bình*. Từ nay trở đi trên sách hay trên báo, các chú nên luôn luôn có câu đó.

(*Ý kiến về việc làm và xuất bản loại sách "Người tốt, việc tốt"*, nói ngày 07-6-1968, *Hồ Chí Minh toàn tập*, Sđd, t.15, tr.667-668)

Ngày nay, về quân sự, người ta coi phương pháp tuyên truyền là một lợi khí sắc bén nhất. Về tính chất, có hai cách tuyên truyền: Tuyên truyền để tấn công, tuyên truyền để phòng ngự. Về đối tượng, người ta chú trọng tuyên truyền nước địch, nước trung lập và dân chúng nước mình.

1/ Đối với nước địch, phải tuyên truyền cho dân chúng hoang mang, rối loạn, mất hẳn nhuệ khí, không tin tưởng ở sự thắng trận. Ngoài ra lại tìm hết cách khiêu khích quân địch, hoặc xúi giục dân chúng nổi lên bạo động để phá hoại những tổ chức kinh tế, quân sự, chính trị, văn hóa của chúng.

2/ Đối với những nước trung lập, làm cho họ có thiện cảm với mình mà ác cảm với nước địch để nếu họ không về phe với mình đánh lại quân địch thì ít ra họ cũng đứng trung lập.

3/ Đối với dân chúng nước mình, làm cho họ nổi lòng căm hờn quân địch, quyết tâm chiến đấu, tin tưởng ở thắng lợi và trên dưới một lòng không đội giong chung với quân địch.

(Chiến tranh tư tưởng, báo Cứu quốc, ngày 11-10-1946, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.4, tr.367)

Ngày xưa đi học biết chữ nho còn hàng 10 năm mới đọc được, chứ nay chữ quốc ngữ chỉ ba tháng mà còn

nhiều người chưa biết chữ. Cái đó các nhà văn hoá phải chịu một phần trách nhiệm.

(Bài nói chuyện với các đại biểu thân sĩ trí thức, phú hào tỉnh Thanh Hóa, ngày 20-2-1947, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.5, tr.73)

...nghe nói đồng bào ta bị cúm nhiều. Một phần do thời tiết. Nhưng một phần do chưa thực hiện đúng vệ sinh phòng bệnh. Nếu chúng ta chú ý vệ sinh phòng bệnh thì tránh được bệnh. Ta thường nói phòng bệnh hơn chữa bệnh.

(Bài nói chuyện với các đại biểu nhân dân Thanh Hóa, ngày 13-6-1957, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.10, tr.603)

Nghệ thuật chân chính cốt để phục vụ nhân dân đồng thời phục vụ tinh thần quốc tế.

(Các đoàn văn công bạn, báo Nhân Dân, ngày 26-9-1955, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.10, tr.149)

...nghệ thuật phải gần với cuộc sống, người vẽ không thể tùy ý muốn tưởng tượng ra thế nào cũng được, rồi quần chúng phê bình lại bảo người ta dốt.

(Ý kiến về việc làm và xuất bản loại sách "Người tốt, việc tốt", nói ngày 07-6-1968, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.15, tr.667)

Nghiên cứu mà không thực hành là nghiên cứu suông.

Thực hành mà không nghiên cứu thì thường hay bị mù quáng.

(Thư gửi Quân sự tập san, Quân sự tập san, tháng 4-1948, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.5, tr.511)

Ngòi bút của các bạn cũng là những vũ khí sắc bén trong sự nghiệp phò chính trừ tà, mà anh em văn hoá và trí thức phải làm cũng như là những chiến sĩ anh dũng trong công cuộc kháng chiến để tranh lại quyền thống nhất và độc lập cho Tổ quốc.

(*Gửi anh em văn hóa và trí thức Nam Bộ*, ngày 25-5-1947,
Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.5, tr.157)

...người An Nam không có quyền xuất bản báo chí bằng tiếng mẹ đẻ, không có tự do hội họp và lập hội, bị tước đoạt cả quyền tự do đi lại từ tỉnh này sang tỉnh khác.

(*Tham luận tại Đại hội lần III Quốc tế Công hội đỏ*, bản tốc ký, tiếng Nga, Matxcơva, *Hồ Chí Minh toàn tập*, Sđd, t.1, tr.314)

Người làm việc thì tuy thông minh cho mấy, cũng có khi nhầm. Chỉ có những người không làm gì hết, mới không lầm lỗi. Chúng ta thì là chịu lầm mà làm việc; chứ không thể sợ lầm, mà vòng tay lại chẳng làm gì.

(*Thơ trả lời anh H.*, ngày 9-4-1925,
Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.2, tr.178)

Người siêng năng thì mau tiến bộ.

Cả nhà siêng năng thì chắc ấm no.

Cả làng siêng năng thì làng phồn thịnh.

Cả nước siêng năng thì nước mạnh giàu.

(*Cần kiệm liêm chính*, viết khoảng tháng 6-1949,
Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.6, tr.118)

Người ta có câu: “Lương y kiêm từ mẫu”, nghĩa là một người thầy thuốc đồng thời phải là một người mẹ hiền.

(*Thư gửi Hội nghị Quân y*, tháng 3-1948,
Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.5, tr.487)

Người tuyên truyền bao giờ cũng phải tự hỏi: Viết cho ai xem? Nói cho ai nghe? Nếu không vậy, thì cũng như cố ý không muốn cho người ta nghe, không muốn cho người ta xem.

(*Sửa đổi lối làm việc*, tháng 10-1947,
Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.5, tr.340)

Nhân dân ta sẵn lòng thân thiện với nhân dân Pháp, nhưng quyết không chịu làm nô lệ cho thực dân phản động. Anh em văn hóa với trí thức là lớp tiên tri tiên giác, càng phải quyết tâm không chịu làm nô lệ.

(*Gửi anh em văn hóa và trí thức Nam Bộ*, ngày 25-5-1947,
Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.5, tr.157)

Nhiều người, trước khi nói không sắp sửa kỹ càng. Lúc ra nói hoặc lấp lại những cái người trước đã nói. Hoặc lấp đi lấp lại cái mình đã nói rồi. Lúng túng như gà mắc tóc. Thôi đi thì trên. Nói nữa thì chán tai.

(*Sửa đổi lối làm việc*, tháng 10-1947,
Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.5, tr.341)

1. *Nhiệm vụ* của tờ báo là tuyên truyền, cổ động, huấn luyện, giáo dục, và tổ chức dân chúng, để đưa dân chúng đến mục đích chung.

2. Mục đích là kháng chiến và kiến quốc. Để đi đến kháng chiến thắng lợi, kiến quốc thành công, thì:

3. Tôn chỉ của tờ báo là đoàn kết toàn dân, thi đua ái quốc. Vì vậy:

4. Đối tượng của tờ báo là đại đa số dân chúng.

(*Thư gửi lớp học viết báo Huỳnh Thúc Kháng, báo Cứu quốc, ngày 09-6-1949, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.6, tr.102*)

Nhiệm vụ của báo chí là phục vụ nhân dân, phục vụ cách mạng.

Hiện nay, ở miền Bắc nhiệm vụ của chúng ta là: Phát triển kinh tế và văn hóa, nâng cao đời sống của nhân dân, củng cố quốc phòng, xây dựng chủ nghĩa xã hội.

Đối với miền Nam, chúng ta có nhiệm vụ ủng hộ đồng bào ruột thịt đang đoàn kết chặt chẽ, anh dũng đấu tranh chống bọn Mỹ xâm lược và bọn Diệm bán nước; đấu tranh giành cơm áo, tự do, và hòa bình thống nhất Tổ quốc. Trên thế giới, nhiệm vụ của chúng ta là tăng cường đoàn kết trong đại gia đình xã hội chủ nghĩa; ra sức ủng hộ phong trào giải phóng dân tộc ở các nước châu Á, châu Phi và châu Mỹ Latinh; đấu tranh cho hòa bình thế giới, cấm vũ khí nguyên tử và giải trừ quân bị.

Đó là nhiệm vụ chung của toàn Đảng, toàn dân ta, cũng là nhiệm vụ chính của báo chí ta.

(*Bài nói chuyện tại Đại hội lần thứ III của Hội Nhà báo Việt Nam, ngày 8-9-1962, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.13, tr.463-464*)

Nhiệm vụ của người cán bộ văn hóa là phải dùng văn hóa để tuyên truyền cho việc cần kiệm xây dựng nước nhà, xây dựng chủ nghĩa xã hội ở miền Bắc và đấu tranh thống nhất nước nhà.

(*Bài nói tại Hội nghị đại biểu những người tích cực trong phong trào văn hóa quần chúng, ngày 11-2-1960, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.12, tr.470*)

...nhiệm vụ của người làm báo là quan trọng và vẻ vang. Muốn hoàn thành tốt nhiệm vụ ấy thì phải cố gắng học tập chính trị, nâng cao tư tưởng, đứng vững trên lập trường giai cấp vô sản; phải nâng cao trình độ văn hoá, phải đi sâu vào nghiệp vụ của mình.

(*Bài nói tại Đại hội lần thứ II Hội Nhà báo Việt Nam, ngày 16-4-1959, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.12, tr.167*)

Nhiệm vụ của văn hóa chẳng những để cổ động tinh thần và lực lượng kháng chiến kiến quốc của quốc dân, mà cũng phải nêu rõ những thành tích kháng chiến kiến quốc vĩ đại của ta cho thế giới. Các nhà văn hóa ta phải có những tác phẩm xứng đáng, chẳng những để biểu dương sự nghiệp kháng chiến kiến quốc bây giờ, mà còn để lưu truyền cái lịch sử oanh liệt kháng chiến kiến quốc cho hậu thế.

(*Thư gửi Hội nghị văn hóa toàn quốc lần thứ hai, ngày 15-7-1948, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.5, tr.577*)

Nhiều anh em hay viết dài. Viết dòng này qua dòng khác, trang này qua trang khác. Nhưng không có ích cho người xem. Chỉ làm tốn giấy tốn mực, mất công người xem. Khác nào vải bằng bó mụn lở, đã thối lại dài.

Viết làm gì dài dòng và rỗng tuếch như thế? Chỉ có một cách trả lời: là quyết không muốn cho quần chúng xem. Vì đã dài lại rỗng, quần chúng trông thấy đã lác đầu, ai còn dám xem nữa? Kết quả chỉ để cho những ai vô công rồi nghề xem, và người xem cũng mắc phải thói xấu như người viết.

*(Sửa đổi lối làm việc, tháng 10-1947,
Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.5, tr.339)*

Nhiều người tưởng: mình viết gì, nói gì, người khác cũng đều hiểu được cả. Thật ra, hoàn toàn không như thế. Dùng cả đoạn chữ Hán, dùng từng đống danh từ lạ, nói hoặc viết theo cách Tây, mỗi câu dài dằng dặc, thì quần chúng hiểu sao được?

Tục ngữ nói “gậy đòn tai trâu” là có ý chế người nghe không hiểu. Song những người tuyên truyền mà viết và nói khó hiểu, thì chính người đó là “trâu”.

*(Sửa đổi lối làm việc, tháng 10-1947,
Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.5, tr.340)*

Nhiều nơi, những hình thức tuyên truyền cổ động chỉ biết kẻ khẩu hiệu, trưng cờ biển và trang hoàng nhà thông tin tuyên truyền cho đẹp, lập chòi diễn thuyết chỉ

làm vì, còn hàng ngày không chịu gôn gũi quần chúng để giải thích cho họ hiểu chu đáo những chủ trương của đoàn thể.

*(Thư gửi các đồng chí Bắc Bộ, ngày 1-3-1947,
Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.5, tr.89)*

Nhiều tờ truyền đơn, nhiều bản nghị quyết, nhiều khẩu hiệu của Đảng, mục đích và ý nghĩa rất đúng. Nhưng viết một cách cao xa, mầu mè, đến nỗi chẳng những quần chúng không hiểu, mà cả cán bộ cũng không hiểu.

Thí dụ: vừa rồi đây, đi đến đâu cũng thấy dán những khẩu hiệu:

“Chống cô độc”,

“Chống chủ quan”,

“Chống địa phương”.

Nhưng khi hỏi kỹ, thì hơn chín phần mười cán bộ cấp dưới không hiểu gì hết. Họ nói: cấp trên bảo dán cứ phải dán, chứ thật ra chúng tôi không hiểu. Thậm chí có người luôn miệng đọc là “chống quan địa phương”.

*(Sửa đổi lối làm việc, tháng 10-1947,
Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.5, tr.344)*

Những gương người tốt làm việc tốt muôn hình muôn vẻ là vật liệu quý để các chú xây dựng con người.

*(Ý kiến về việc làm và xuất bản loại sách “Người tốt, việc tốt”,
nói ngày 07-6-1968, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.15, tr.665)*

Nhưng nếu cứ nói nào là làm “cách mạng xã hội chủ nghĩa”, nào là “tiến lên chủ nghĩa xã hội”, nào là “xây dựng chủ nghĩa xã hội”, đồng bào các dân tộc thiểu số khó hiểu, ít người hiểu. Phải nói rõ xây dựng chủ nghĩa xã hội là làm cái gì?

(Bài nói tại Hội nghị tuyên giáo miền núi, ngày 31-8-1963, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.14, tr.161)

Những người chưa biết chữ hãy gắng sức mà học cho biết đi. Vợ chưa biết thì chồng bảo, em chưa biết thì anh bảo, cha mẹ không biết thì con bảo, người ăn người làm không biết thì chủ nhà bảo, các người giàu có thì mở lớp học ở tư gia dạy cho những người không biết chữ ở hàng xóm láng giềng, các chủ ấp, chủ đồn điền, chủ hầm mỏ, nhà máy thì mở lớp học cho những tá điền, những người làm của mình.

(Chống nạn thất học, báo Cứu quốc, ngày 04-10-1945, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.4, tr.41)

...những người viết thì cần phải viết một cách phổ thông, dễ hiểu, giản đơn mà rõ ràng.

(Thư gửi Quân sự tập san, Quân sự tập san, tháng 4-1948, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.5, tr.511)

Nói đến báo chí trước hết phải nói đến những người làm báo chí.

(Bài nói tại Đại hội lần thứ II của Hội Nhà báo Việt Nam, ngày 16-4-1959, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.12, tr.164)

Nói đi nói lại, cũng chẳng qua kéo ra những chữ “tích cực, tiêu cực, khách quan, chủ quan”, và một xóc danh từ học thuộc lòng. Thậm chí những danh từ đó dùng cũng không đúng. Chỉ làm cho quần chúng chán và ngủ gật.

(Sửa đổi lối làm việc, tháng 10-1947, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.5, tr.340)

Nói là khôi phục vốn cũ, thì nên khôi phục cái gì tốt, còn cái gì không tốt thì phải loại dần ra.

(Nói chuyện tại Hội nghị cán bộ văn hoá, ngày 30-10-1958, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.11, tr.557)

Nói tóm lại, để phục vụ sự nghiệp cách mạng xã hội chủ nghĩa thì văn hóa phải xã hội chủ nghĩa về nội dung và dân tộc về hình thức.

(Bài nói tại Hội nghị đại biểu những người tích cực trong phong trào văn hóa quần chúng, ngày 11-02-1960, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.12, tr.471)

Nói tóm lại: kế hoạch phải thiết thực, phải làm được. Chớ làm kế hoạch đẹp mắt, to tát, kể hàng triệu nhưng không thực hiện được.

(Thanh Hóa kiểu mẫu, tháng 2-1947, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.5, tr.81)

Nói về văn nghệ, Bác thú thật có ít thì giờ xem các bài văn nghệ. Có lẽ vì thế mà có lúc xem đến thì thấy cách viết thường ba hoa, dây cà dây múống; và hình như viết

là để đếm dòng lẩy tiên, có những bài nhạt nhẽo thế nào ấy. Còn viết về *chính trị* thì khô khan và có hai cái tệ: một là rập khuôn, hai là dùng quá nhiều chữ nước ngoài.

(Bài nói tại Đại hội lần thứ II Hội Nhà báo Việt Nam, ngày 16-4-1959, *Hồ Chí Minh toàn tập*, Sđd, t.12, tr.164)

Ông cha ta ngày trước có nhiều kinh nghiệm quý báu về cách chữa bệnh bằng thuốc ta, thuốc bắc. Để mở rộng phạm vi y học, các cô, các chú cũng nên chú trọng nghiên cứu và phối hợp thuốc “Đông” và thuốc “Tây”.

(Thư gửi Hội nghị cán bộ y tế, tháng 02-1955, *Hồ Chí Minh toàn tập*, Sđd, t.9, tr.344)

Ở trong hợp tác xã, văn hóa phải tuyên truyền, giáo dục ý thức cần kiệm xây dựng hợp tác xã, yêu hợp tác xã như nhà, chống tư tưởng làm ăn riêng lẻ và những tư tưởng lạc hậu có ảnh hưởng xấu cho việc củng cố và phát triển hợp tác xã. Ở xí nghiệp, văn hóa phải tuyên truyền, giáo dục ý thức làm chủ xí nghiệp, đẩy mạnh phong trào thi đua hoàn thành kế hoạch Nhà nước, cần kiệm xây dựng nền công nghiệp nước nhà, chống tham ô, lãng phí, v.v..

(Bài nói tại Hội nghị đại biểu những người tích cực trong phong trào văn hóa quần chúng, ngày 11-02-1960, *Hồ Chí Minh toàn tập*, Sđd, t.12, tr.470-471)

Phải biết quý trọng sức người là vốn quý nhất của ta. Chúng ta cần hết lòng chăm sóc sức khỏe và sử dụng thật hợp lý sức lao động của nhân dân ta.

(Xây dựng những con người của chủ nghĩa xã hội, nói tháng 3-1961, *Hồ Chí Minh toàn tập*, Sđd, t.13, tr.70)

1) Phải biết rõ mục đích tuyên truyền của mình và trước khi định công tác ở đâu phải đặt rõ kế hoạch.

2) Phải biết chịu kham khổ.

3) Phải biết nhẫn nại. Nói với người nghe một lần người ta không hiểu thì nói đến hai lần, ba lần... Về đức tính này, phải học theo những người đi truyền giáo.

4) Chớ có lên mặt “quan cách mạng”. Chớ có tưởng đi tuyên truyền đây là đi dạy người ta chứ không cần học lại người ta; lãnh đạo người ta chứ không chịu người ta phê bình.

5) Chú ý đến cách phô diễn ý tưởng. Hết sức phổ thông. Cố vào sâu trong dân chúng. Lấy những thí dụ tầm thường trông thấy trước mắt mà nói. Tránh những danh từ khó hiểu. Làm sao cho được 50 người hiểu rõ còn hơn là được 500 người chỉ hiểu lơ mờ.

(Lời căn dặn các đội viên tuyên truyền xung phong, ngày 20-10-1945, *Hồ Chí Minh toàn tập*, Sđd, t.4, tr.72)

Phải biết rằng trong xã hội xã hội chủ nghĩa, cái gì có ích lợi cho nhân dân, cho giai cấp là quan trọng. Việc

nấu ăn cũng quan trọng. Sở dĩ Bác phải nói nhiều về mặt này là vì ta phải chú ý hơn nữa đến đời sống vật chất của công nhân.

(Bài nói tại Hội nghị cán bộ công đoàn, ngày 14-3-1959,
Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.12, tr.120)

Phải dùng những lời lẽ giản đơn, những thí dụ thiết thực mà giải thích: Dân chủ là gì, tự do là gì, thuộc địa là gì. Vì sao ta phải kháng chiến. Họ có thể làm những việc gì để giúp đỡ kháng chiến. Nên giữ bí mật thế nào, để phòng Việt gian thế nào. Nên giúp đồng bào tản cư thế nào. Nên giúp bình dân học vụ thế nào, v.v...

(Đời sống mới, ngày 20-3-1947,
Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.5, tr.120)

Phải giữ gìn vệ sinh, ăn sạch, uống sạch, mặc sạch, ở sạch, thì sức mới khỏe; sức càng khỏe thì lao động sản xuất càng tốt.

(Nói chuyện tại Đại hội đại biểu Đảng bộ tỉnh Tuyên Quang,
ngày 20-3-1961, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.13, tr.82)

Phải học cách nói, tiếng nói của quần chúng. Có nhà thơ nào nói: “tóc cười, tay hát” thì thật là “hoang vu”! Có nhà văn nói: “cặp mắt ông cụ già đình ngộ” thì thật là “ngộ nghĩnh”!

Chớ ham dùng chữ. Những chữ mà không biết rõ thì chớ dùng. Những chữ mà tiếng ta có, thì phải dùng tiếng ta.

(Cách viết, ngày 17-8-1953,
Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.8, tr.208)

...Phải làm thế nào cho trong một thời gian gần đây, tất cả đồng bào Việt Nam từ 8 tuổi trở lên đều biết đọc biết viết. Ngày ấy mới là hoàn toàn thắng lợi trên mặt trận diệt giặc dốt.

(Thư gửi Nha bình dân học vụ, ngày 21-01-1951,
Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.7, tr.12)

...phải luôn luôn do nơi quần chúng mà kiểm soát những khẩu hiệu và chỉ thị đó có đúng hay không.

(Sửa đổi lối làm việc, tháng 10-1947,
Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.5, tr.289)

Phải thấy phần đông các cháu là tốt. Cần lấy ngay những gương tốt đó của các cháu và những gương người tốt việc tốt trong nhân dân để giáo dục các cháu. Không nên nói lý luận suông.

(Ý kiến về việc làm và xuất bản loại sách “Người tốt, việc tốt”,
nói ngày 07-6-1968, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.15, tr.670)

Phải triệt để tẩy trừ mọi di tích thuộc địa và ảnh hưởng nô dịch của văn hóa đế quốc. Đồng thời, phải phát triển những truyền thống tốt đẹp của văn hóa dân tộc và hấp thụ những cái mới của văn hóa tiến bộ thế giới, để xây dựng một nền văn hóa Việt Nam có tính chất dân tộc, khoa học và đại chúng.

(Báo cáo chính trị tại Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ II của Đảng,
ngày 11-02-1951, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.7, tr.40)

Phải viết gọn gàng, rõ ràng, vắn tắt. Nhưng vắn tắt không phải là cụt đầu, cụt đuôi, mà phải có đầu, có đuôi.

(*Cách viết*, ngày 17-8-1953, *Hồ Chí Minh toàn tập*, Sdd, t.8, tr.208)

Phải xây dựng một nền văn hoá dân tộc, khoa học, đại chúng. Phải nâng cao trình độ văn hoá của nhân dân. Phải đề xướng đạo đức công dân tức là yêu Tổ quốc, yêu nhân dân, yêu lao động, yêu khoa học, bảo vệ của công... Phải chống văn hoá nô lệ của đế quốc và phong kiến.

(*Thường thức chính trị*, báo *Cứu quốc*, từ ngày 16-01 đến 23-9-1953, *Hồ Chí Minh toàn tập*, Sdd, t.8, tr.265-266)

Phòng bệnh cũng cần thiết như *trị bệnh*, để làm tròn nhiệm vụ ấy cán bộ y tế (bác sĩ, y tá, những người giúp việc) cần phải:

Thương yêu người bệnh như anh em ruột thịt.

Cần phải tận tâm tận lực phụng sự nhân dân.

“Lương y phải kiêm từ mẫu”.

(*Thư gửi Hội nghị cán bộ y tế toàn quốc năm 1953*, viết khoảng tháng 6-1953, *Hồ Chí Minh toàn tập*, Sdd, t.8, tr.154)

Phòng bệnh hơn trị bệnh. Chịu khó tiêu diệt ruồi muỗi, hơn là để ruồi muỗi gây ra ốm đau rồi phải uống thuốc.

(*Vệ sinh yêu nước (phong trào diệt ruồi, muỗi)*, báo *Nhân Dân*, ngày 02-7-1958, *Hồ Chí Minh toàn tập*, Sdd, t.11, tr.487)

Phong trào văn hóa có bề rộng, chưa có bề sâu; nặng về mặt giải trí mà còn nhẹ về mặt nâng cao tri thức của quần chúng. Về mặt tổ chức và lãnh đạo còn thiếu chặt

chẽ chưa dựa hẳn vào lực lượng của nhân dân, chưa dùng hết khả năng của các nhà trí thức. Việc phát huy vốn cũ quý báu của dân tộc (nhưng tránh “phục cổ” một cách máy móc) và học tập văn hóa tiên tiến của các nước (trước hết là các nước bạn) cũng chưa làm được nhiều.

(*Thư gửi Hội nghị cán bộ văn hóa*, ngày 28-02-1957, *Hồ Chí Minh toàn tập*, Sdd, t.10, tr.514)

Phong trào *vệ sinh* nên liên tục, không nên khi thì rầm rộ, khi thì bỏ qua, như hiện nay. Cần giáo dục rộng khắp cho nhân dân biết giữ vệ sinh. Giáo dục phải đi đôi với kỷ luật, để chấm dứt những thói xấu như vứt bậy, đái bậy trong các vườn hoa và trên các đường đi.

(*Bài nói chuyện tại Đại hội Đảng bộ Hà Nội*, ngày 01-02-1961, *Hồ Chí Minh toàn tập*, Sdd, t.13, tr.28)

Quần chúng còn là người sáng tác nữa. Chắc các cô các chú cũng biết là những câu tục ngữ của ta do ai làm ra. Đó là do quần chúng làm ra. Những câu tục ngữ, những câu vè, ca dao rất hay là những sáng tác của quần chúng. Các sáng tác ấy rất hay mà lại ngắn, chứ không “trường thiên đại hải”, dây cà ra dây muống. Các cán bộ văn hoá cần phải giúp những sáng tác của quần chúng. Những sáng tác ấy là những hòn ngọc quý. Muốn làm như thế thì cố nhiên là phải có chính trị, có kỹ thuật, thì mới mài cho viên ngọc ấy thành tốt, khéo và đẹp.

(*Nói chuyện tại Hội nghị cán bộ văn hóa*, ngày 30-10-1958, *Hồ Chí Minh toàn tập*, Sdd, t.11, tr.559)

Quần chúng còn mong các đồng chí văn nghệ chú ý giùm hai điều nữa: Một là chớ mượn chữ Hán quá nhiều, thậm chí có khi “chữ Tạc vạc ra chữ Tộ”. Hai là khi viết phải *cẩn thận hơn*, tránh viết những câu kỳ khôi như “no cơm áo”, “cười thên thên”, v.v..

(*Bài nói chuyện tại Đại hội văn nghệ toàn quốc lần thứ III, ngày 01-12-1962, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.13, tr.505*)

Quần chúng đang chờ đợi những tác phẩm văn nghệ xứng đáng với thời đại vẻ vang của chúng ta, những tác phẩm *ca tụng* chân thật những người mới, việc mới chẳng những để làm gương mẫu cho chúng ta ngày nay, mà còn để giáo dục con cháu ta đời sau.

(*Bài nói chuyện tại Đại hội văn nghệ toàn quốc lần thứ III, ngày 01-12-1962, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.13, tr.504*)

Quần chúng lao động ta thường có nhiều sáng kiến. Song một số *cán bộ quan liêu* chẳng những không khuyến khích mà còn *kìm hãm* sáng kiến của quần chúng.

(*Vài ý kiến về mấy cuộc trưng bày, báo Nhân Dân, ngày 25-6-1959, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.12, tr.244*)

Quần chúng mong muốn những tác phẩm có *nội dung* chân thật và phong phú, có *hình thức* trong sáng và vui tươi.

(*Bài nói chuyện tại Đại hội văn nghệ toàn quốc lần thứ III, ngày 01-12-1962, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.13, tr.504*)

Rất cảm ơn các bạn về những số báo của *Bạn chiến đấu*. Đây là một vài ý kiến nhỏ đề nghị với các bạn: tờ báo này dành cho những người lính lê dương, những chàng trai vui tính, dễ cáu kỉnh, dễ cảm xúc chứ không phải là những người làm chính trị sâu sắc.

Bởi vậy, cần có những bức tranh, những bức vẽ khôi hài, những gì làm cho họ vui cười, những tin tức ngắn về nước Đức và nước Pháp - đặc biệt là những tin tức có liên quan đến đời sống của nhân dân (như không đủ lương thực tiếp tế, đình công, sự phiền nhiễu của các cơ quan cai trị...).

Nói tóm lại, cần làm cho họ cảm động, thoải mái, làm cho họ cười và khóc để lôi cuốn họ về phía chúng ta.

(*Thư gửi báo Bạn chiến đấu, ngày 10-02-1948, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.5, tr.465*)

Rõ ràng là dân tộc bị áp bức, thì văn nghệ cũng mất tự do. Văn nghệ muốn tự do thì phải tham gia cách mạng.

(*Bài nói chuyện tại Đại hội văn nghệ toàn quốc lần thứ III, ngày 01-12-1962, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.13, tr.504*)

Sách này muốn nói cho vắn tắt, dễ hiểu, dễ nhớ. Chắc có người sẽ chê rằng văn chương cụt quắn. Vâng! Đây nói việc gì thì nói rất giản tiện, mau mắn, chắc chắn như 2 lần 2 là 4, không tô vẽ trang hoàng gì cả.

Hơn sáu mươi năm nay, đế quốc chủ nghĩa Pháp đập trên đầu; hơn hai mươi triệu đồng bào hấp hối trong vòng tử địa. Phải kêu to, làm chóng để cứu lấy giống nòi, thì giờ đâu rảnh mà vẽ vôi trau chuốt!

Sách này chỉ ước ao sao đồng bào xem rồi thì nghĩ lại, nghĩ rồi thì tỉnh dậy, tỉnh rồi thì đứng lên đoàn kết nhau mà làm cách mệnh.

Văn chương và hy vọng sách này chỉ ở trong hai chữ: Cách mệnh! Cách mệnh!! Cách mệnh!!!

(Đường cách mệnh, năm 1927, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.2, tr.283)

Sẵn đây, nếu các cô, các chú đồng ý, thì Bác xung phong *phê bình các báo*.

- Bài báo thường quá dài, “dây cà ra dây muống”, không hợp với trình độ và thời giờ của quần chúng.

- Thường nói một chiều và đôi khi thổi phồng các thành tích, mà ít hoặc không nói đúng mức đến khó khăn và khuyết điểm của ta.

- Đưa tin tức hấp tấp, nhiều khi thiếu thận trọng.

- Thiếu cân đối, tin nên dài thì viết ngắn, nên ngắn lại viết dài; nên để sau thì để trước, nên trước lại để sau.

- Lộ bí mật.

- Có khi quá lỗ bịch.

- Khuyết điểm nặng nhất là dùng chữ nước ngoài quá nhiều và nhiều khi dùng không đúng.

(Bài nói chuyện tại Đại hội lần thứ III của Hội Nhà báo Việt Nam, ngày 08-9-1962, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.13, tr.464-465)

Sau đây là liều thuốc chữa thói ba hoa. Mọi người phải hiểu, phải nhớ, phải thực hành:

1. Phải học cách nói của quần chúng. Chớ nói như cách giảng sách.

Mỗi tư tưởng, mỗi câu nói, mỗi chữ viết, phải tỏ rõ cái tư tưởng và lòng ước ao của quần chúng.

2. Phải luôn luôn dùng những lời lẽ, những thí dụ giản đơn, thiết thực và dễ hiểu.

3. Khi viết, khi nói, phải luôn luôn làm thế nào cho ai cũng hiểu được. Làm sao cho quần chúng đều hiểu, đều tin, đều quyết tâm theo lời kêu gọi của mình. Bao giờ cũng phải tự hỏi: “Ta viết cho ai xem? Nói cho ai nghe?”.

4. Chưa điều tra, chưa nghiên cứu, chưa biết rõ, chớ nói, chớ viết.

5. Trước khi nói, phải nghĩ cho chín, phải sắp đặt cẩn thận. Phải nhớ câu tục ngữ: “Chớ ba quanh mới nằm. Người ba năm mới nói”.

Sau khi viết rồi, phải xem đi xem lại ba, bốn lần. Nếu là một tài liệu quan trọng, phải xem đi xem lại chín, mười lần.

Làm được như thế - đảng viên và cán bộ ta quyết phải làm như thế - thì thói ba hoa sẽ bớt dần dần cho đến khi hoàn toàn hết sạch mà công việc của Đảng, tư cách của cán bộ và đảng viên sẽ do đó mà tăng thêm.

(Sửa đổi lối làm việc, tháng 10-1947,
Hồ Chí Minh toàn tập, Sdd, t.5, tr.345-346)

Số sách vở nhiều hay là ít cũng chứng tỏ trình độ văn hóa của một dân tộc thấp hay là cao.

(Liên Xô vĩ đại, tháng 10-1957,
Hồ Chí Minh toàn tập, Sdd, t.11, tr.141)

Sự ngu dốt là một trong những chỗ dựa chủ yếu của chế độ tư bản chủ nghĩa.

(Lênin và các dân tộc thuộc địa, báo Pravda (Liên Xô),
ngày 27-1-1924, Hồ Chí Minh toàn tập, Sdd, t.1, tr.256)

Sự phát triển bình dân học vụ là một thắng lợi chỉ riêng nước ta có. Dù nước văn minh nào trên thế giới cũng không thể bì.

(Tình hình thế giới, trung tuần tháng 4-1948 đến trung tuần
tháng 5-1948, Hồ Chí Minh toàn tập, Sdd, t.5, tr.532)

- Sự thật các cô, các chú cũng biết dân tộc ta, nước nhà ta đang khôi phục kinh tế, phát triển văn hoá mà muốn khôi phục kinh tế, phát triển văn hoá thì cần cán bộ rất nhiều, nhưng cán bộ ta còn thiếu. Vậy ta phải đào tạo cán bộ, cán bộ phải có văn hoá làm gốc. Nếu ta muốn

dùng máy móc mà máy móc ngày một thêm tinh xảo, thì công nhân cũng phải có trình độ kỹ thuật rất cao không kém gì kỹ sư, phải biết tính toán nhiều.

(Nói chuyện tại Lớp Hướng dẫn giáo viên cấp II, cấp III và Hội nghị
Sư phạm, tháng 7-1956, Hồ Chí Minh toàn tập, Sdd, t.10, tr.388)

Ta là cán bộ cách mạng, ta nói và viết cho quần chúng nhân dân mà mọi người không hiểu ta nói cái gì, sao có thể gọi là cán bộ cách mạng được.

(Ý kiến về việc làm và xuất bản loại sách "Người tốt, việc tốt",
ngày 07-6-1968, Hồ Chí Minh toàn tập, Sdd, t.15, tr.666)

Ta phải giữ đất nước của chúng ta, Tổ quốc của chúng ta; phải giữ cái tiếng của chúng ta. Cái gì tiếng Việt Nam có thì cứ nói tiếng Việt Nam, chớ có mượn tiếng nước ngoài.

(Nói chuyện với cán bộ, chiến sĩ phòng không - không quân,
ngày 29-02-1967, Hồ Chí Minh toàn tập, Sdd, t.15, tr.306)

Ta xây dựng con người cũng phải có ý định rõ ràng như nhà kiến trúc.

(Ý kiến về việc làm và xuất bản loại sách "Người tốt, việc tốt",
ngày 07-6-1968, Hồ Chí Minh toàn tập, Sdd, t.15, tr.665)

Tất cả nhân dân trong xã như một gia đình lớn. Trong gia đình, phải trên kính dưới nhường, thương yêu giúp đỡ nhau... Đối với những người già yếu, neo đơn, thương binh, gia đình liệt sĩ, hợp tác xã phải khéo tìm

cách chia công việc cho họ để họ cùng làm được, đồng thời phải chú ý giúp đỡ họ.

(*Bài nói chuyện với cán bộ và xã viên hợp tác xã Vinh Thành, ngày 10-12-1961, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.14, tr.281-282*)

...tất cả những người làm báo (người viết, người in, người sửa bài, người phát hành, v.v.) phải có *lập trường chính trị vững chắc*.

(*Bài nói tại Đại hội lần thứ II Hội Nhà báo Việt Nam, ngày 16-4-1959, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.12, tr.166*)

Thanh toán nạn mù chữ là bước đầu nâng cao trình độ văn hoá. Trình độ văn hoá của nhân dân nâng cao sẽ giúp chúng ta đẩy mạnh công cuộc khôi phục kinh tế, phát triển dân chủ. Nâng cao trình độ văn hoá của nhân dân cũng là một việc cần thiết để xây dựng nước ta thành một nước hoà bình, thống nhất, độc lập, dân chủ và giàu mạnh.

(*Thư gửi đồng bào đã thanh toán nạn mù chữ, ngày 21-12-1956, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.10, tr.458-459*)

Thấy trong nội san *Diệt dốt* nói Khu III đã có kế hoạch quyết diệt hết nạn mù chữ trong năm nay. Thế là tốt lắm. *Bình dân học vụ và tất cả các cơ quan đoàn thể và đồng bào Khu III phải cố gắng làm cho đúng kế hoạch.*

Tôi sẽ có hai phần thưởng:

Một cho huyện nào *đa số xã* đã diệt xong nạn mù chữ trước mọi huyện khác,

Một cho huyện nào *toàn huyện* diệt xong nạn mù chữ trước mọi huyện khác.

(*Thư gửi ông Nguyễn Văn Luân Trưởng khu bình dân học vụ khu III, tháng 2-1948, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.5, tr.474*)

Thế thì biết rằng văn lấy thích đáng làm hay chứ bất tất là cao kỳ.

(*Thư trả lời anh H., ngày 09-4-1925, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.2, tr.170*)

Theo ý tôi, các bạn có nhiệm vụ như sau:

1. Vạch rõ âm mưu, chính sách và những hành động tàn bạo của địch.

2. Giải thích cho dân chúng hiểu rõ, vì sao phải trường kỳ kháng chiến, vì sao kháng chiến nhất định phải thắng lợi.

3. Giải thích chính sách của Chính phủ cho dân chúng rõ. Bày tỏ nguyện vọng của dân chúng cho Chính phủ biết.

4. Cổ động dân chúng, huấn luyện dân chúng, bày cho dân chúng tổ chức lực lượng của mình.

5. Kêu gọi toàn dân đoàn kết, hăng hái kháng chiến, tin tưởng về sự thắng lợi.

Ngoài ra lời lẽ phải phổ thông, dễ hiểu, đường hoàng, vui vẻ, làm cho người xem báo có thú vị mà lại có bổ ích.

Chiến sĩ ở các mặt trận thì dùng súng chống địch, các bạn thì dùng bút chống địch.

(*Thư gửi đại hội báo giới, ngày 05-8-1947, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.5, tr.210*)

Thơ xưa thường chuộng thiên nhiên đẹp,
Mây, gió, trăng, hoa, tuyết, núi, sông;
Nay ở trong thơ nên có thép,
Nhà thơ cũng phải biết xung phong.

(*Cảm tưởng đọc "Thiên gia thi" - Nhật ký trong tù, năm 1942-1943, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.3, tr.451*)

... thói quen rất khó đổi. Cái tốt mà lạ, người ta có thể cho là xấu. Cái xấu mà quen người ta cho là thường.

(*Đời sống mới, viết ngày 20-3-1947, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.5, tr.125*)

Thói quen và truyền thống lạc hậu cũng là kẻ địch to; nó ngấm ngấm ngăn trở cách mạng tiến bộ.

(*Đạo đức và cách mạng, tạp chí Học tập, số 12-1958, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.11, tr.605*)

Tiếng nói là thứ của cải vô cùng lâu đời và vô cùng quý báu của dân tộc. Chúng ta phải giữ gìn nó, quý trọng nó, làm cho nó phổ biến ngày càng rộng khắp.

(*Bài nói chuyện tại Đại hội lần thứ III, của Hội Nhà báo Việt Nam, ngày 08-9-1962, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.13, tr.465*)

Tiếng ta có thì không dùng, mà cứ ham dùng chữ Hán. Dùng đúng, đã là một cái hại, vì quần chúng không

hiểu. Nhiều người biết không rõ, dùng không đúng, mà cũng ham dùng, cái hại lại càng to.

(*Sửa đổi lối làm việc, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.5, tr.345*)

Tiếng ta còn ít quá, lúc nói phải dùng tiếng nước khác pha vào, nhất là hay mượn tiếng Tàu. Tôi thiết tưởng trừ những tiếng đã thông dụng, ai ai cũng hiểu và những chữ mới như (cộng sản, kinh tế, v.v.) ra ngoài dùng tiếng Tàu nhiều quá, khó hiểu. Nếu anh nghĩ rằng: bây giờ người ta chưa hiểu, mình phải tập cho họ quen xem những tiếng ấy, lâu ngày người ta sẽ hiểu. Ừ, như anh chỉ muốn làm văn chương mà thôi, thì được, như anh mà muốn tuyên truyền, thì phải cốt cho người ta hiểu ngay.

(*Thư trả lời anh H., ngày 09-4-1925, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.2, tr.170-171*)

Tiếng ta còn thiếu, nên nhiều lúc phải mượn tiếng nước khác, nhất là tiếng Trung Quốc. Nhưng phải có chừng có mực. Tiếng nào ta sẵn có thì dùng tiếng ta.

(*Sửa đổi lối làm việc, tháng 10-1947, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.5, tr.341*)

Tiếng Việt của ta rất phong phú, ta phải làm giàu thêm cho tiếng của ta, nhưng không nên vay mượn lu bù để lòa thiên hạ.

(*Ý kiến về việc làm và xuất bản loại sách "Người tốt, việc tốt", nói ngày 07-6-1968, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.15, tr.666*)

Tôi đề nghị mở một chiến dịch giáo dục lại tinh thần nhân dân bằng cách thực hiện: CÂN, KIỂM, LIÊM, CHÍNH.

(*Những nhiệm vụ cấp bách của nhà nước Việt Nam Dân chủ Cộng hòa*, nói ngày 03-9-1945, *Hồ Chí Minh toàn tập*, Sđd, t.4, tr.7)

Tôi mong chú và anh chị em văn nghệ sĩ trong Hội Văn hóa cứu quốc đi sâu hơn nữa vào cuộc kháng chiến vĩ đại của dân tộc, sáng tác được nhiều tác phẩm phục vụ cuộc kháng chiến lâu dài, gian khổ nhưng nhất định thắng lợi của nhân dân ta.

(*Thư gửi thi sĩ Huyền Kiều*, khoảng cuối tháng 5 đầu tháng 6-1947, *Hồ Chí Minh toàn tập*, Sđd, t.5, tr.190)

Tôi sẽ tránh không nổi nóng, la lối, chửi rủa, đáp lại sự thô tục bằng sự thô tục, vì như vậy là tự hạ giá mình: không phải hễ cứ ném được bùn lên địch thủ là mình có lý đâu.

(*Thư gửi ông Utorây*, ngày 16-10-1919, *Hồ Chí Minh toàn tập*, Sđd, t.1, tr.23)

Tôi thay mặt Chính phủ mà hứa rằng: người nào hoặc bộ phận nào tìm được, chế tạo được một thứ thuốc mới có hiệu quả hoặc nghĩ ra cách gì mới làm cho việc y tế tiến bộ mau chóng hơn thì sẽ được trọng thưởng.

(*Thư gửi Hội nghị quân y*, tháng 3-1948, *Hồ Chí Minh toàn tập*, Sđd, t.5, tr.488)

Tôi thiết nghĩ rằng “văn hay chẳng nở là dài”, mình nói những lời nên nói, không thừa, không thiếu, ai xem

cũng hiểu, cũng động lòng, cũng nghĩ; ấy là văn hay và có cốt cách.

(*Thư trả lời anh H.*, ngày 09-4-1925, *Hồ Chí Minh toàn tập*, Sđd, t.2, tr.170)

Tôi xem kỹ “Nội quy kiểu mẫu *Quy nghĩa thương*” có mấy ý kiến như sau:

- 1- Nói chung thì nó dài quá, phiền phức quá.
- 2- Nghĩa thương phải độc lập. HTXNN tín dụng không có quyền can dự đến nó.
- 3- Nếu chỉ cho dân nghèo vay thóc (§ 1, điều 2), thì dân giàu vội đóng thóc làm gì?
- 4- 2 chữ “chấn cấp” trong §1, điều 2, cũng không đúng. Ai vay cũng phải trả, chứ không phát chẩn.
- 5- Điều 2, 3, 4 trong §2. Không cần. Chỗ điều 5, nói rõ hơn một ít là đủ.
- 6- Ban quản lý (không cần chữ “tiểu”) phải do những người đóng thóc cử. HTXNN và Hội đồng nhân dân không quan hệ gì (§3, điều 4) HĐND chúng nhận là đủ.
- 7- Điều 6 §3, nên nói: “Ban quản lý phải thu thóc cho đủ, giữ thóc cho tử tế, cho vay phải công bình, đòi thóc phải nhanh chóng”, thì rõ ràng dễ hiểu hơn.
- 8- §4, điều 8: (1) đã nói số xuất nhập thóc
(2) lại nói số cho vay
Cho vay tức là xuất

9- §5, điều 9: Kho thóc phải là *nhà gạch*, nếu vậy thì chẳng mấy làng sẽ có nghĩa thương!

10- Chữ “vô sản” trong Đ6, không đúng.

Cách cho vay cũng lười thôi. Chỉ nói “mỗi người không được vay quá 8/10 số thóc mình đã góp”, thì gọn hơn.

11- Vay thóc phải làm *văn tự* thì phiền quá!

Ban quản lý có một quyển sổ viết rõ ngày tháng ai vay bao nhiêu, rồi người vay và Ban quản lý ký tên. Thế thì tiện hơn. Khi trả cũng thế.

12- Cách một vụ mà lãi 50% thì nặng quá!

13- §10: Hội đồng nhân dân có quyền kiểm soát và những người góp thóc có quyền tham gia việc kiểm soát. HTXNN không có quyền đó.

Nói tóm lại: Phải làm Nội quy giản đơn hơn, thì dân mới dễ hiểu, dễ làm hơn.

(Thư gửi ông Cù Huy Cận, ngày 02-12-1948, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.5, tr.648-649)

- Trên các báo, sách, bức tường, thường có những bức vẽ, những khẩu hiệu, nhiều người xem không ra, đọc không được.

Họ cho thế là “mỹ thuật”. Kỳ thực, họ viết, họ vẽ, để họ xem thôi.

(Sửa đổi lối làm việc, tháng 10-1947, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.5, tr.340)

Trên nền tảng giáo dục chính trị và lãnh đạo tư tưởng tốt, phải phấn đấu nâng cao chất lượng văn hoá và chuyên môn nhằm thiết thực giải quyết các vấn đề do cách mạng nước ta đề ra và trong một thời gian không xa, đạt những đỉnh cao của khoa học và kỹ thuật.

(Thư gửi các cán bộ, cô giáo, thầy giáo, công nhân viên, học sinh, sinh viên nhân dịp bắt đầu năm học mới, báo Nhân Dân, ngày 16-10-1968, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.15, tr.507)

Trong các báo, có những bài lằng nhằng dài mấy cột, như là rau muống kéo dây. Đọc đến khúc giữa thì không biết khúc đầu nói cái gì; đọc đến khúc đuôi thì không biết khúc giữa nói cái gì. Thế là vô ích.

- Vì ai mà mình viết?

- Mục đích viết làm gì?

Phải đặt câu hỏi: *Viết cho ai?*

- Viết cho đại đa số: công - nông - binh.

Viết để làm gì?

- Để giáo dục, giải thích, cổ động, phê bình. Để phục vụ quần chúng.

(Cách viết, ngày 17-8-1953, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.8, tr.205)

Trong các đồng chí cũng còn có người hoặc ít hoặc nhiều chưa thoát khỏi ảnh hưởng tư sản và tiểu tư sản, cho nên năm vấn đề *chính trị* không được chắc chắn.

(Bài nói tại Đại hội lần thứ II Hội Nhà báo Việt Nam, ngày 16-4-1959, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.12, tr.164)

Trong một làng, nhà thì có nhà giàu, nhà vừa, nhà nghèo. Người thì có người tốt, người vừa, người kém. Học thì có kẻ thông, kẻ vừa, kẻ dốt. Hai hạng trên phải tìm cách giúp đỡ, cảm hóa hạng thứ ba.

Công việc làm ăn thì có nghề làm ruộng, nghề thủ công và nghề buôn bán. Phải tìm cách giúp đỡ lẫn nhau. Tốt nhất là tổ chức hợp tác xã, thì nghề nào cũng dễ tăng gia sản xuất. Vì nhiều người đông sức, thì tốn thì giờ ít, mà kết quả nhanh hơn, nhiều hơn.

Về văn hóa, phải làm cho cả làng đều biết chữ, biết đạo đức và trách nhiệm của công dân.

Về phong tục, phải cấm hẳn say sưa, cờ bạc, hút xách, bợm bãi, trộm cắp. Phải tìm cách làm cho không có đánh chửi nhau, kiện cáo nhau. Làm cho làng mình thành một làng “phong thuần tục mỹ”.

Về vệ sinh, đường sá phải sạch sẽ. Ao tắm giặt, giếng nước uống phải phân biệt và sẵn sóc cẩn thận. Những ao hồ không cần thì lấp đi, cho đỡ muỗi.

Phải có cầu xia chung, hoặc cầu xia riêng từng nhà. Đã khởi hôi thối, ruồi nhặng, lại có phân tốt.

Trong lúc kháng chiến, làng mình có tiểu đội du kích, phải ra sức giúp việc phá hoại để ngăn địch. Phải cẩn thận đề phòng Việt gian, giúp đỡ bộ đội, giúp đỡ đồng bào tản cư, di cư.

Phải tổ chức những hội quần chúng, những hội Cứu quốc, hội Liên hiệp quốc dân.

(Đời sống mới, viết ngày 20-3-1947,
Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.5, tr.118-119)

Trồng cây rồi thì phải ra sức chăm sóc cây, trồng cây nào phải chăm sóc cho cây ấy sống và tươi tốt. Trồng nhiều mà không chịu khó chăm sóc, để cây chết thì tốn công, vô ích.

(Nói chuyện với đồng bào thôn Lạc Trung (Vĩnh Phúc),
ngày 25-01-1961, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.13, tr.17)

Trồng cây sẽ đưa lại cho nhân dân một nguồn lợi to, lại làm cho xứ sở ta thêm tươi đẹp.

(Bài nói chuyện với nhân dân đảo Cô Tô (Hải Ninh),
ngày 09-5-1961, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.13, tr.129)

Trong cuộc đấu tranh diệt giặc dốt, quân chủ lực phải là thanh niên trí thức, dựa vào lực lượng to lớn của nhân dân.

(Bài nói chuyện tại Hội nghị chuyên đề sinh viên quốc tế họp tại Việt Nam, ngày 01-9-1961, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.13, tr.188)

Trong lúc kháng chiến cứu quốc chúng ta phải đồng thời kiến quốc. Thực hành đời sống mới là một điều cần kíp cho công cuộc cứu quốc và kiến quốc.

(Đời sống mới, viết ngày 20-3-1947,
Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.5, tr.111)

Trong nghề làm báo còn có nhiều ngành khác, như ngành in mà các cô các chú thích nói chữ là ngành “ấn loát”, cũng rất quan trọng. Bởi vì có những lúc không cẩn thận, in thiếu nét, thiếu dấu, hoặc in lơ mờ không rõ. Người viết bài lại thích dùng chữ, như gọi người đánh cá là “ngư dân”, rồi người in lại in thiếu cái dấu ở chữ u hóa ra “ngu dân”.

(*Bài nói tại Đại hội lần thứ II Hội Nhà báo Việt Nam, ngày 16-4-1959, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.12, tr.167*)

..trong nghề làm báo, ta có những kinh nghiệm của ta, nhưng ta cũng cần phải học thêm kinh nghiệm của các nước anh em. Muốn thế, thì những người làm báo ít nhất cũng cần biết một thứ tiếng nước ngoài.

(*Bài nói tại Đại hội lần thứ II Hội Nhà báo Việt Nam, ngày 16-4-1959, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.12, tr.167*)

Trong thời kỳ quá độ, bên những thành tích tốt đẹp là chính, vẫn còn sót lại những cái xấu xa của xã hội cũ như: tham ô, lãng phí, lười biếng, quan liêu, đánh con, đập vợ, v.v.. Đối với những thói xấu đó, văn nghệ cũng cần phải *phê bình* rất nghiêm khắc, nhằm làm cho xã hội ta ngày càng lành mạnh tốt đẹp hơn.

(*Bài nói chuyện tại Đại hội văn nghệ toàn quốc lần thứ III, ngày 01-12-1962, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.13, tr.504*)

Trong vui chơi cũng có giáo dục. Cần có những thứ vui chơi văn hoá, thể dục có tính chất tập thể và quần chúng.

(*Bài nói chuyện tại buổi lễ khai mạc Trường đại học Nhân dân Việt Nam, ngày 19-01-1955, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.9, tr.266*)

Trong xã hội ta, không có nghề nào thấp kém, chỉ những kẻ lười biếng, ỷ lại mới đáng xấu hổ.

(*Xây dựng những con người của chủ nghĩa xã hội, báo Nhân Dân, ngày 27-3-1961, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.13, tr.69*)

Trước Cách mạng Tháng Tám và trong kháng chiến, thì nhiệm vụ tuyên huấn là làm cho đông bào các dân tộc hiểu được mấy việc: *Một là đoàn kết. Hai là làm cách mạng hay kháng chiến để đòi độc lập. Chỉ đơn giản thế thôi. Bây giờ mục đích tuyên truyền huấn luyện là: Một là đoàn kết. Hai là xây dựng chủ nghĩa xã hội. Ba là đấu tranh thống nhất nước nhà.*

(*Bài nói tại Hội nghị Tuyên giáo miền núi, ngày 31-8-1963, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.14, tr.161*)

Trước con mắt người dân bản xứ, chủ nghĩa bôn-sê-vích - danh từ này vì thường được giai cấp tư sản dùng đến luôn, nên đặc sắc hơn và mạnh nghĩa hơn - có nghĩa là: hoặc sự phá hoại tất cả, hoặc sự giải phóng khỏi ách nước ngoài. Nghĩa thứ nhất gán cho danh từ ấy làm cho quần chúng vô học và nhút nhát xa lánh chúng ta; nghĩa thứ hai thì dẫn họ đến chủ nghĩa quốc gia. Cả hai điều đó đều nguy hiểm cả.

(*Mấy ý nghĩ về vấn đề thuộc địa, báo L'Humanité, ngày 25-5-1922, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.1, tr.80*)

Trước hết là cần phải tránh cái lối viết “rau muống” nghĩa là lằng nhằng “trường giang đại hải”, làm cho người xem như là “chất chặt vào rừng xanh”.

(*Cách viết*, ngày 17-8-1953, *Hồ Chí Minh toàn tập*, Sđd, t.8, tr.207)

Trước kia, vì rượu chè lu bù mà đời sống bấp bênh, trong làng xóm và trong gia đình thường có chuyện bất hòa. Nay bỏ được nạn nấu rượu lậu, thì bà con đoàn kết thuận hòa, giúp đỡ nhau tăng gia sản xuất, thực hành tiết kiệm.

(*Những chi bộ tốt và chi bộ chưa tốt*, báo *Nhân Dân*, ngày 31-10-1963, *Hồ Chí Minh toàn tập*, Sđd, t.14, tr.194)

Từ Chủ tịch Chính phủ cho đến người chạy giấy, người quét dọn trong một cơ quan nhỏ, đều là những người ăn lương của dân, làm việc cho dân, phải được dân tin cậy. Vì vậy, những người làm trong các công sở càng phải làm gương đời sống mới cho dân bắt chước.

(*Đời sống mới*, viết ngày 20-3-1947, *Hồ Chí Minh toàn tập*, Sđd, t.5, tr.122)

Tục ngữ có câu “Bệnh tòng khẩu nhập”, cho nên bài này chỉ nói về vấn đề ăn.

Thức ăn do các nhà hàng cung cấp (hàng Mậu dịch và các hàng khác). Một số hàng vệ sinh khá, song nhiều hàng thì vệ sinh còn rất kém.

(*Phải đẩy mạnh hơn nữa công việc vệ sinh*, báo *Nhân Dân*, ngày 24-6-1960, *Hồ Chí Minh toàn tập*, Sđd, t.12, tr.610-611)

Tục ngữ lại nói: “Đói cho sạch, rách cho thơm”, mình dù nghèo, ai cấm mình ăn ở sạch sẽ? Sạch sẽ tức là một phần đời sống mới. Sạch sẽ thì ít đau ốm. Sức khoẻ thì làm được việc, làm được việc thì có ăn.

(*Đời sống mới*, viết ngày 20-3-1947, *Hồ Chí Minh toàn tập*, Sđd, t.5, tr.114)

Tục ngữ nói: “Đo bò làm chuông, đo người may áo”. Bất kỳ làm việc gì cũng phải có chừng mực. Viết và nói cũng vậy. Chúng ta chống là chống nói dài, viết rỗng. Chứ không phải nhất thiết cái gì cũng phải ngắn mới tốt.

(*Sửa đổi lối làm việc*, tháng 10-1947, *Hồ Chí Minh toàn tập*, Sđd, t.5, tr.340)

Tục ngữ nói: “Xấu hay làm tốt, dốt hay nói chữ”. Cái bệnh nói chữ đó đã lây ra, đã làm hại đến quần chúng. Vì vậy, có người đã nói:

“Chúng tôi xin *thông phong*” (xung phong).

“Các đồng chí phải luyện ái nhau” (thân ái nhau), v.v... Trong một cuộc khai hội phụ nữ, có chị cán bộ nọ lên nói: “Thưa chị em, tôi xin *bá cáo kinh nguyệt* của tôi trong tháng này”.

Không, đó không phải là những chuyện cười, đó là những chuyện thật. Những chuyện thật đáng đau lòng, do bệnh hay nói chữ sinh ra hoặc do bệnh dốt sinh ra.

(*Sửa đổi lối làm việc*, tháng 10-1947, *Hồ Chí Minh toàn tập*, Sđd, t.5, tr.345)

Tuyên truyền cũng thế, huấn luyện cũng thế. Phải làm sao dễ hiểu, nói sao để người ta hiểu được, hiểu dễ làm. Vì thế nên tuyên truyền phải thiết thực. Không phải tuyên truyền để mà tuyên truyền, huấn luyện để mà huấn luyện.

(Bài nói tại Hội nghị tuyên giáo miền núi, ngày 31-8-1963, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.14, tr.159)

Tuyên truyền đời sống mới cũng như tuyên truyền việc khác, phải hăng hái, bền gan, chịu khó, đồng thời phải cẩn thận, khôn khéo, mềm mỏng.

(Đời sống mới, viết ngày 20-3-1947, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.5, tr.127)

Tuyên truyền huấn luyện không nên nói trên trời dưới đất, nào là khách quan, chủ quan, nào là tích cực, tiêu cực, không dẫu vào dẫu cả.

(Bài nói tại Hội nghị tuyên giáo miền núi, ngày 31-8-1963, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.14, tr.160-161)

Tuyên truyền không cần phải nói tràng giang đại hải. Mà nói ngắn gọn, nói những vấn đề thiết thực, chắc chắn làm được, để cho mọi người hiểu rõ và quyết tâm làm bằng được.

(Bài nói tại Hội nghị tuyên giáo miền núi, ngày 31-8-1963, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.14, tr.169)

Tuyên truyền là đem một việc gì nói cho dân hiểu, dân nhớ, dân theo, dân làm. Nếu không đạt được mục đích đó, là tuyên truyền thất bại.

Muốn thành công, phải biết cách tuyên truyền...

... Hai là phải biết cách nói. Nói thì phải giản đơn, rõ ràng, thiết thực. Phải có đầu, có đuôi, sao cho ai cũng hiểu được, nhớ được.

Chớ dùng những danh từ lạ, ít người hiểu. Chớ nói ra ngoài đề, chớ lấp đi lấp lại. Chớ nói quá một tiếng đồng hồ, vì nói dài thì người ta chán tai, không thích nghe nữa.

Muốn tránh những khuyết điểm đó, trước khi nói, phải viết một dàn bài rõ ràng, rồi cứ xem đó mà nói.

Ba là phải có lễ độ. Thường những anh em thanh niên, đến nói trong một cuộc mít tinh, mở miệng là: “Các đồng chí!”. Ba tiếng đó không phải là vô phép, nhưng vì không hợp hoàn cảnh, nên chướng tai. Một hôm, tôi đến dự một cuộc mít tinh, đã thấy một kinh nghiệm như vậy. Một cụ già khề nói với tôi:

“Cụ Hồ là Chủ tịch cả nước, lại có tuổi, thế mà Cụ luôn luôn nói: Thưa các cụ, các ngài, v.v.. Đảng này, các cậu thanh niên bằng lứa cháu chúng mình, mà có ý muốn làm thầy chúng mình...”.

Đó là một điều nên chú ý.

Người tuyên truyền cần phải chịu khó, chịu khổ, khéo ở, siêng làm. Chớ tưởng rằng: Đi phốt qua địa phương, diễn thuyết một hai giờ đồng hồ mà có kết quả.

Đến một địa phương nào, cần phải đi thăm các cụ phụ lão, các người phụ trách, rồi đi thăm các nhà đồng bào để gây cảm tình, và để hiểu biết tình hình địa phương. Đó là một việc cần cho tuyên truyền.

Hai là dân ở đó sinh hoạt thế nào, ta cũng phải sinh hoạt như họ. Nếu dân dậy sớm mà mình ngủ trưa, dân đang làm việc mà mình nằm ngủ lì, thì sẽ bị dân ghét, và ảnh hưởng xấu đến việc tuyên truyền.

Thấy dân làm việc gì, bất kỳ to nhỏ, ta cũng ra tay làm giúp. Đó là cách gây cảm tình tốt nhất, nó sẽ giúp cho việc tuyên truyền kết quả gấp bội.

Thái độ phải mềm mỏng: đối với các cụ già phải cung kính, với anh em, phải khiêm tốn, với phụ nữ, phải nghiêm trang, với nhi đồng, phải thân yêu, với cả mọi người, phải thành khẩn.

Mong anh em đi tuyên truyền làm đúng như thế, thì chắc sẽ thành công to.

(Người tuyên truyền và cách tuyên truyền, báo Sự thật, từ ngày 26-6 đến 09-7-1947, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.5, tr.191-192)

Tuyên truyền phải miệng nói tay làm, phải tụy hoàn cảnh mà tổ chức giúp đỡ nhân dân thực sự, không phải chỉ dân vận bằng diễn thuyết.

(Bài nói chuyện tại Trường Chính trị trung cấp quân đội, ngày 25-10-1951, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.7, tr.219)

Tuyên truyền, anh em nên chú ý một điều này nữa là bao giờ ta cũng tôn trọng sự thực. Có nói sự thực thì việc tuyên truyền của mình mới có nhiều người nghe.

(Lời căn dặn các cán bộ Bộ Tuyên truyền, ngày 08-01-1946, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.4, tr.172)

Văn hay không cần nói dài.

(Nói chuyện tại lớp hướng dẫn giáo viên cấp II, cấp III và hội nghị sư phạm, tháng 7-1956, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.10, tr.389)

Văn hóa giáo dục phải phát triển mạnh để phục vụ yêu cầu của cách mạng. Văn hoá giáo dục là một mặt trận quan trọng trong công cuộc xây dựng chủ nghĩa xã hội ở miền Bắc và đấu tranh thực hiện thống nhất nước nhà.

(Thư gửi các cán bộ giáo dục, học sinh, sinh viên các trường và các lớp bổ túc văn hoá, ngày 31-8-1960, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.12, tr.647)

Văn hóa là sự tổng hợp của mọi phương thức sinh hoạt cùng với biểu hiện của nó mà loài người đã sản sinh ra nhằm thích ứng những nhu cầu đời sống và đòi hỏi của sự sinh tồn.

(Mục đọc sách - Nhật ký trong tù, năm 1942-1943, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.3, tr.458)

Văn hóa nghệ thuật cũng là một mặt trận.

Anh chị em là chiến sĩ trên mặt trận ấy.

Cũng như các chiến sĩ khác, chiến sĩ nghệ thuật có *nhiệm vụ* nhất định, tức là phụng sự kháng chiến, phụng sự Tổ quốc, phụng sự nhân dân, trước hết là công, nông, binh.

(*Thư gửi họa sĩ nhân dịp Triển lãm Hội họa 1951, ngày 10-12-1951, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.7, tr.246*)

Văn hoá phải gắn liền với lao động, sản xuất.

(*Bài nói tại Hội nghị đại biểu những người tích cực trong phong trào văn hóa quần chúng, ngày 11-2-1960, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.12, tr.470*)

Văn hóa phải phục vụ sản xuất tiết kiệm, phục vụ nhân dân, phục vụ đoàn kết, phục vụ Tổ quốc.

(*Bài nói chuyện với các đại biểu nhân dân Thanh Hóa, ngày 13-6-1957, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.10, tr.603*)

Văn hóa phải thiết thực phục vụ nhân dân, góp phần vào việc nâng cao đời sống vui tươi, lành mạnh của quần chúng. Vì vậy, nội dung văn hóa phải có ý nghĩa giáo dục.

(*Bài nói tại Hội nghị đại biểu những người tích cực trong phong trào văn hóa quần chúng, ngày 12-02-1960, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.12, tr.470*)

Văn hoá xa đời sống, xa lao động là văn hoá suông.

(*Bài nói tại Hội nghị đại biểu những người tích cực trong phong trào văn hóa quần chúng, ngày 11-02-1960, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.12, tr.470*)

Văn nghệ của dân tộc ta vốn rất phong phú, nhưng dưới chế độ thực dân và phong kiến, nhân dân ta bị nô lệ, thì văn nghệ cũng bị nô lệ, bị tồi tàn, không thể phát triển được.

(*Đại hội văn công, báo Nhân Dân, ngày 03-01-1955, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.9, tr.231*)

Văn tuy hay mà không ai hiểu thì cũng vô ích.

(*Thư trả lời anh H. (Thượng Huyền), ngày 09-4-1925, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.2, tr.171*)

Vẽ rất quan trọng, Bác gần tám mươi tuổi rồi mà Bác còn nhớ hình ảnh ông Tử Lộ đội gạo nuôi mẹ trong sách giáo khoa ngày xưa. Nhân dân ta rất thích tranh vẽ, nhưng có những bức vẽ không ai hiểu gì cả. Hình như mấy chú vẽ cho mình xem chứ không phải vẽ cho quần chúng. Vẽ con gái đi đánh giặc mà các chú bắt người ta phải mặc áo dài tha thướt và đội nón bài thơ!

(*Ý kiến về việc làm và xuất bản loại sách “Người tốt, việc tốt”, nói ngày 07-6-1968, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.15, tr.666*)

Về bản báo cáo ngoại giao của Mặt trận thì làm công phu đấy. Phải khen trước và phê bình sau. Có mấy điểm cần chú ý:

- Những đoạn nói về Tây Đức, Anh, Ý hơi lộn xộn. Thái độ của mấy nước có khác nhau: Như Pháp đối với ta có thay đổi. Nhân dân Pháp, Anh, Ý ủng hộ ta. Tây Đức thì nhân dân tốt, vì vậy nên nói có phân biệt.

(Nói chuyện tại Hội nghị cán bộ ngoại giao lần thứ năm, ngày 16-3-1966, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.15, tr.64)

Về công tác văn hoá xã hội, cần tích cực xoá nạn mù chữ, thực hiện vệ sinh, phòng bệnh trong các dân tộc,...

(Bài nói tại Hội nghị toàn Đảng bộ khu Việt Bắc, ngày 08-6-1959, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.12, tr.231)

Về đời sống vật chất, phải làm sao cho ai nấy đều ăn no, mặc ấm, có nhà ở cao ráo, có đường sá sạch sẽ. Giữ gìn vệ sinh ở nông thôn là điều rất quan trọng.

(Bài nói chuyện với đồng bào và cán bộ xã Đại Nghĩa (Hà Đông), ngày 07-10-1961, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.13, tr.218)

Về loại sách này, các chú không nên tham viết dài. Nhân dân ta có truyền thống kể chuyện ngắn gọn mà lại có duyên. Các chú phải học cách kể chuyện của nhân dân, nên kèm theo nhiều tranh vẽ dễ hiểu mà đẹp, nhưng đừng vì vẽ nhiều mà tính giá đắt quá.

(Ý kiến về việc làm và xuất bản loại sách “Người tốt, việc tốt”, nói ngày 07-6-1968, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.15, tr.667)

Về mặt báo chí, xuất bản bằng tiếng phương Đông. Chính phủ giành lấy cái quyền hạn bở ổi chỉ cho phép xuất bản những loại nào ca ngợi mình và sau khi đã có

kiểm duyệt rồi. Chính phủ lợi dụng cái đặc quyền độc đoán ấy để lập ra những tờ báo tiếng An Nam theo ý mình được hưởng trợ cấp bí mật của Nhà nước và chuyên việc làm quảng cáo tuyên truyền cho Chính phủ và thường kỳ viết những bài phỉ bình các quan trên có thể lực ở thuộc địa.

(Đông Dương và Triều Tiên, báo Le Populaire, ngày 04-9-1919, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.1, tr.19)

Về nội dung viết, mà các cô các chú gọi là “đề tài”, thì tất cả những bài Bác viết chỉ có một “đề tài” là: chống thực dân đế quốc, chống phong kiến địa chủ, tuyên truyền độc lập dân tộc và chủ nghĩa xã hội. Duyên nợ của Bác đối với báo chí là như vậy đó.

(Bài nói tại Đại hội lần thứ II Hội Nhà báo Việt Nam, ngày 16-4-1959, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.12, tr.171)

Về sáng tác, thì cần hiểu thấu, liên hệ và đi sâu vào đời sống của nhân dân. Như thế, mới bày tỏ được cái tinh thần anh dũng và kiên quyết của quân và dân ta, đồng thời để giúp phát triển và nâng cao tinh thần ấy.

(Thư gửi các họa sĩ nhân dịp triển lãm hội họa 1951, ngày 10-12-1951, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.7, tr.246)

Về trách nhiệm báo chí, Lênin có nói: Báo chí là người tuyên truyền, người cổ động, người tổ chức chung, người lãnh đạo chung. Vì vậy, nhiệm vụ của người làm báo là quan trọng và vẻ vang. Muốn hoàn thành tốt

nhiệm vụ ấy thì phải cố gắng học tập chính trị, nâng cao tư tưởng, đứng vững trên lập trường giai cấp vô sản; phải nâng cao trình độ văn hóa, phải đi sâu vào nghiệp vụ của mình. Cần phải luôn luôn cố gắng, mà cố gắng thì nhất định thành công.

(*Bài nói tại Đại hội lần thứ II Hội Nhà báo Việt Nam, ngày 16-4-1959, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.12, tr.167*)

Về văn hoá - Ngoài việc gây dựng nền trung học và đại học mới, đào tạo nhân tài, mở mang nghệ thuật, do sự khuyến khích của Chính phủ, sự sáng suốt của cán bộ bình dân học vụ, và sự hăng hái của đồng bào, chúng ta phá tan cái chính sách ngu dân của Pháp. Trong hai năm chúng ta đã dạy hơn bốn triệu đồng bào nam nữ biết đọc biết viết và đã có nhiều làng xã, toàn dân đều biết chữ. Đó là một thành tích vẻ vang, nhất là trong lúc cái gì cũng thiếu thốn.

(*Lời kêu gọi đồng bào toàn quốc nhân dịp kỷ niệm lần thứ hai ngày Quốc khánh nước Việt Nam Dân chủ Cộng hòa, ngày 02-9-1947, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.5, tr.233*)

Về văn hóa, chúng ta phải thanh toán hết nạn mù chữ, đào tạo cán bộ để xây dựng nước nhà, giữ gìn sức khỏe của nhân dân, phát triển thuần phong mỹ tục.

(*Lời kêu gọi nhân dịp kỷ niệm Cách mạng Tháng Tám và ngày Quốc khánh 2-9, báo Nhân Dân, từ ngày 01 đến ngày 03-9-1954, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.9, tr.39*)

Về văn hoá, phải làm cho cả làng đều biết chữ, biết đạo đức và trách nhiệm của công dân.

(*Đời sống mới, viết ngày 20-3-1947, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.5, tr.119*)

Về việc đặt khẩu hiệu, đặt chương trình làm việc, chương trình tranh đấu, tuyên truyền, làm báo tường, viết báo, cũng như thế. Không chịu khó hỏi quần chúng cần cái gì, muốn nghe muốn biết cái gì, ham chuộng cái gì. Chỉ mấy cán bộ đóng cửa lại mà làm, ngồi ý trong phòng giấy mà viết, cứ tưởng những cái mình làm là đúng, mình viết là hay. Nào có biết, cách làm chủ quan đó, kết quả là “đem râu ông nọ, chấp cằm bà kia”, không ăn thua, không thấm thía, không ích lợi gì cả.

(*Sửa đổi lối làm việc, tháng 10-1947, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.5, tr.287*)

Vì chúng ta quên một lẽ rất giản đơn dễ hiểu: tức là vô luận việc gì, đều do người làm ra, và từ nhỏ đến to, từ gần đến xa, đều thế cả.

Muốn lập làng kiểu mẫu, đội kiểu mẫu, v.v., thì trước phải đào tạo ra những người kiểu mẫu, để làm cán bộ cho làng đó, đội đó.

(*Sửa đổi lối làm việc, tháng 10-1947, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.5, tr.281*)

Vì chúng ta trước kia học chữ Hán, sau này học chữ Pháp, cho nên khi nói khi viết, hay dùng chữ Hán và theo cách Pháp. Thành thử dài dòng mà khó hiểu, khó nghe.

(Sửa đổi lối làm việc, tháng 10-1947,
Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.5, tr.339)

Vì lẽ sinh tồn cũng như mục đích của cuộc sống, loài người mới sáng tạo và phát minh ra ngôn ngữ, chữ viết, đạo đức, pháp luật, khoa học, tôn giáo, văn học, nghệ thuật, những công cụ cho sinh hoạt hằng ngày về mặc, ăn, ở và các phương thức sử dụng. Toàn bộ những sáng tạo và phát minh đó tức là văn hóa.

(Mục đọc sách - Nhật ký trong tù, năm 1942-1943,
Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.3, tr.458)

Việc đầu tiên và cấp bức mà chúng ta cần phải làm là đánh thông tư tưởng của mọi người, tuyên truyền giải thích bản Cương lĩnh cho thật sâu, thật rộng từ Bắc đến Nam, làm cho mọi người hiểu thấu tinh thần và nội dung của Cương lĩnh, để mọi người hăng hái ủng hộ Cương lĩnh.

(Bài nói chuyện trong buổi lễ bế mạc Đại hội thành lập
Mặt trận Tổ quốc Việt Nam, ngày 10-9-1955,
Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.10, tr.130)

Việc giữ gìn và bồi dưỡng sức khỏe của dân tộc, người y tá phải gánh một phần quan trọng. Vì vậy, y tá là những chiến sĩ đánh giặc ốm, để bảo vệ sự Khang kiện

của giống nòi. Những chiến sĩ y tá phải có chí chịu khổ, chịu khó. Phải giàu lòng bác ái hy sinh.

(Thư gửi nam nữ học viên Trường Y tá liên khu I,
tháng 02-1949, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.6, tr.34)

Việc phát hành cũng rất quan trọng. Phải làm thế nào cho báo có nhiều người xem. Giá tiền báo cũng cần phải đúng mức.

(Bài nói tại Đại hội lần thứ II Hội Nhà báo Việt Nam,
ngày 16-4-1959, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.12, tr.167)

Viện bảo tàng Cách mạng cũng như một cuốn sử. Nó cho ta thấy rõ ông cha ta đã khó nhọc như thế nào mới xây dựng nên đất nước tươi đẹp ngày nay.

(Nói chuyện với cán bộ, bộ đội, công nhân, nhân viên tham gia
xây dựng Viện bảo tàng Cách mạng Trung ương, ngày 5-1-1959,
Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.12, tr.6)

Viết chuyện có nhiều góc ngạnh thì phải nắm lấy cái chính, không nên kể con cà con kê. Nhắm lấy điểm chính mà viết.

(Cách viết, ngày 17-8-1953, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.8, tr.208)

Viết dài mà rỗng, thì không tốt. Viết ngắn mà rỗng, cũng không hay. Chúng ta phải chống tất cả những thói rỗng tuếch. Nhưng trước hết phải chống thói đã rỗng lại dài.

Thế những sách lý luận, hoặc cuốn sách này chẳng hạn, không phải dài sao?

Phải. Nó dài, nhưng mỗi câu, mỗi chữ có một ý nghĩa, có một mục đích, không phải rỗng tuếch.

(Sửa đổi lối làm việc, tháng 10-1947,
Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.5, tr.339-340)

Viết để nêu những cái hay, cái tốt của dân ta, của bộ đội ta, của cán bộ ta, của bạn ta. Đồng thời để *phê bình* những khuyết điểm của chúng ta, của cán bộ, của nhân dân, của bộ đội. Không nên chỉ viết cái tốt mà *giấu cái xấu*. Nhưng phê bình phải đúng đắn. Nêu cái hay, cái tốt, thì phải có *chừng mực*, chớ phóng đại. Có thể nào nói thế ấy.

(Cách viết, ngày 17-8-1953, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.8, tr.206)

Viết phải *thiết thực*, “nói có sách, mách có chứng”, tức là nói cái việc ấy ở đâu, thế nào, ngày nào, nó sinh ra thế nào, phát triển thế nào, kết quả thế nào?

Vài thí dụ: Chống tham ô, lãng phí thì nêu rõ ai tham ô, ai lãng phí? Cơ quan nào tham ô? Lãng phí cách thế nào? Ngày tháng nào? v.v... Chớ viết lung tung.

(Cách viết, ngày 17-8-1953, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.8, tr.208)

Viết rồi phải thế nào?

Viết rồi thì phải đọc đi, đọc lại. Thấy cái gì thừa, câu nào, chữ nào thừa, thì bỏ bớt đi. Đọc đi đọc lại 4, 5 lần đã đủ chưa? Chưa đủ. Đọc đi đọc lại, sửa đi sửa lại. Mình

đọc mấy lần rồi cũng chưa đủ. Phải nhờ một số đồng chí công, nông, binh, đọc lại. Chỗ nào ngúc ngắc, chữ nào khó hiểu, họ nói ra cho thì phải chữa lại.

Cách viết truyền đơn cũng thế, viết báo cũng thế, viết báo cáo, viết gì cũng thế.

(Cách viết, ngày 17-8-1953,
Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.8, tr.208)

Viết sao cho giản đơn, dễ hiểu, thiết thực. Sao cho mỗi đồng bào, mỗi chiến sĩ đều đọc được, hiểu được, nhớ được, làm được.

Đó là nội dung của báo Quân du kích...

(Thư gửi báo Quân du kích, tháng 7-1949,
Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.6, tr.165)

Viết và nói cố nhiên phải vắn tắt. Song trước hết phải có *nội dung*. Phải chữa cho hết bệnh nói dài, viết rỗng.

(Sửa đổi lối làm việc, tháng 10-1947,
Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.5, tr.340)

Xã hội thế nào, văn nghệ thế ấy. Văn nghệ của dân tộc ta vốn rất phong phú, nhưng dưới chế độ thực dân và phong kiến, nhân dân ta bị nô lệ, thì văn nghệ cũng bị nô lệ, bị tòi tàn, không thể phát triển được.

(Đại hội Văn công, báo Nhân Dân, ngày 03-01-1955,
Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.9, tr.231)

Xét rằng một vài công sở đã tự tiện hủy bỏ hay bán các công văn và hồ sơ cũ. Hành động ấy có tính cách phá hoại, vì sẽ làm mất những tài liệu có giá trị đặc biệt về phương diện kiến thiết quốc gia.

(*Thông đạt*, ngày 03-01-1946, *Hồ Chí Minh toàn tập*, Sdd, t.4, tr.165)

Xử thế từ xưa không phải dễ,

Mà nay, xử thế khó khăn hơn.

(*Đường đời hiểm trở - Nhật ký trong tù*, năm 1942-1943, *Hồ Chí Minh toàn tập*, Sdd, t.3, tr.311)

Xúc tiến công tác văn hóa để đào tạo con người mới và cán bộ mới cho công cuộc kháng chiến kiến quốc. Phải triệt để tẩy trừ mọi di tích thuộc địa và ảnh hưởng nô dịch của văn hóa đế quốc. Đồng thời, phát triển những truyền thống tốt đẹp của văn hóa dân tộc và hấp thụ những cái mới của văn hóa tiến bộ thế giới, để xây dựng một nền văn hóa Việt Nam có tính chất dân tộc, khoa học và đại chúng.

(*Báo cáo chính trị tại Đại hội Đại biểu toàn quốc lần thứ II của Đảng*, ngày 11-2-1951, *Hồ Chí Minh toàn tập*, Sdd, t.7, tr.40)

Yhọc càng phải dựa trên nguyên tắc: khoa học, dân tộc và đại chúng.

(*Thư gửi Hội nghị cán bộ y tế*, tháng 02-1955, *Hồ Chí Minh toàn tập*, Sdd, t.9, tr.344)

Y tá chẳng những là một nghề nghiệp, mà lại là một nghĩa vụ. Người y tá chẳng những giúp chữa bệnh mà còn phải phổ biến vệ sinh.

(*Thư gửi nam nữ học viên Trường Y tá Liên khu I*, tháng 02-1949, *Hồ Chí Minh toàn tập*, Sdd, t.6, tr.34)

... y tá là những chiến sĩ đánh giặc ốm, để bảo vệ sự kháng kiên của giống nòi.

(*Thư gửi nam nữ học viên Trường Y tá Liên khu I*, tháng 02-1949, *Hồ Chí Minh toàn tập*, Sdd, t.6, tr.34)

Ý kiến bạn đọc là những ý kiến đấu tranh. Cái mới đấu tranh với cái cũ, cái tốt đấu tranh với cái không tốt. Đấu tranh thì phải đấu tranh đến kết quả thắng lợi. Như thế, “ý kiến bạn đọc” mới thật có ích.

(Về “ý kiến bạn đọc”, báo *Nhân Dân*, ngày 02-01-1955, *Hồ Chí Minh toàn tập*, Sdd, t.9, tr.230)

Ý kiến về bức vẽ:

Khéo nhưng có mấy khuyết điểm:

1. Đoàn kết toàn dân phải đủ sĩ, nông, công, thương, binh. Trong bức vẽ sót mất *thương*.
2. Nông và công đều đứng tay trái.
3. Hai chị phụ nữ Việt Bắc ngồi phơi nắng đọc báo. Thanh nhân quá không hợp với thời kỳ kháng chiến.

4. Mấy chữ “kế hoạch sản xuất” v.v.. hơi rườm rà và khó hiểu. Những người phổ thông sẽ đọc là KYNG và không hiểu KYNG là gì.

Nếu chỉ viết sĩ, nông, công, thương, binh dưới mỗi hình vẽ thì có lẽ phổ thông sẽ dễ hiểu hơn.

Mấy dòng chữ:

Dòng thứ hai và hai dòng cuối cùng không cần.

Tên Hội nên tách xa hình vẽ và nên viết to rõ ràng. *Hội Liên hiệp quốc dân Việt Nam*. Có lẽ không cần hai chữ Trung ương vì nếu các địa phương có thể in thêm thì khuyến họ nên in thêm, dán thêm cho khắp, kết quả sẽ rộng hơn.

(Thư gửi ông Dương Đức Hiền Tổng Thư ký Hội Liên Việt, ngày 14-01-1948, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.5, tr.454)

Ý nghĩa của văn hóa: Vì lẽ sinh tồn cũng như mục đích của cuộc sống, loài người mới sáng tạo và phát minh ra ngôn ngữ, chữ viết, đạo đức, pháp luật, khoa học, tôn giáo, văn học, nghệ thuật, những công cụ cho sinh hoạt hằng ngày về mặc, ăn, ở, và các phương thức sử dụng. Toàn bộ những sáng tạo và phát minh đó tức là văn hóa. Văn hóa là sự tổng hợp của mọi phương thức sinh hoạt cùng với biểu hiện của nó mà loài người đã sản sinh ra

nhằm thích ứng những nhu cầu đời sống và đòi hỏi của sự sinh tồn.

(Mục đọc sách. Những hiểu biết cơ bản về quân sự. Bài giảng của Ủy viên trường, Nhật ký trong tù, năm 1942-1943, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.3, tr.458)

Ý tứ nên rõ ràng.

Lời lẽ nên phổ thông.

Câu kệ nên ngắn gọn.

(Thư gửi các cháu “Tập viết”, tháng 3-1946, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.4, tr.243)

VANG VỌNG LỜI NƯỚC NON

Những câu trích mang giá trị giáo dục và ý nghĩa nhân văn sâu sắc,
được tuyển chọn trong bộ Hồ Chí Minh toàn tập xuất bản lần thứ ba

Tập 8: VĂN HÓA SƠ DƯỞNG CHO QUỐC DÂN ĐI

Chịu trách nhiệm xuất bản, nội dung

Giám đốc - Tổng Biên tập: TRẦN CHÍ ĐẠT

Biên tập: Đào Mai Phương - Phạm Thị Thiêm
Nguyễn Thị Lê - Trần Thị Huyền

Tổng hợp: Nguyễn Liên Hương

Trình bày sách: Nguyễn Tuấn Đạt

Sửa bản in: Mai Quốc Bảo

Thiết kế bìa: Trần Hồng Minh

Nguồn ảnh: Ảnh tư liệu

NHÀ XUẤT BẢN THÔNG TIN VÀ TRUYỀN THÔNG

Website: www.nxbhointruyenthong.vn, book365.vn, ebook365.vn

Trụ sở chính: Tầng 6, Tòa nhà Cục Tần số vô tuyến điện - 115 Trần Duy Hưng,
quận Cầu Giấy, TP. Hà Nội

Điện thoại Biên tập: 024.35772141/43 Fax: 024.35579858
E-mail: nxb.tttt@mic.gov.vn

Chi nhánh tại TP. Hồ Chí Minh: 211 đường Nguyễn Gia Trí, P25,
quận Bình Thạnh, TP. Hồ Chí Minh

Điện thoại: 028.35127750 Fax: 028.35127751
E-mail: cmsg.nxbttt@mic.gov.vn

Chi nhánh miền Trung - Tây Nguyên:

Địa chỉ: 42 Trần Quốc Toàn, quận Hải Châu, TP. Đà Nẵng
Điện thoại: 0236.3897467 Fax: 0236.3843359
E-mail: cnda.nxbttt@mic.gov.vn

Địa chỉ: 46 đường Y Jút, YBib Alêô, TP. Buôn Ma Thuột, tỉnh Đắk Lắk
ĐT: 0262.3808088 E-mail: cntn.nxbttt@mic.gov.vn